

Næringsanalyse for Vest- Telemark

KNUT VAREIDE

TF-notat nr. 50/2009

TF-notat

Tittel:	Næringsanalyse for Vest-Telemark
TF-notat nr:	50/2009
Forfatter(e):	Knut Vareide
Dato:	22. november 2009
Gradering:	Åpen
Antall sider:	40
ISBN:	978-82-7401-331-5
ISSN	1891-053X
Pris:	120,-
	Kan også lastes ned som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	VRI Benchmark
Prosjektnr.:	20090230
Prosjektleder:	Knut Vareide
Oppdragsgiver(e):	VRI/VTNU

Resyme:

Vest-Telemark har hatt en befolkningsnedgang de siste tre årene som rangerer regionen som nummer 63 av 83 regioner når det gjelder befolkningsutvikling. I 2008 var det imidlertid en liten vekst.

Vest-Telemark har et stort fødselsunderskudd, men har svært høy innvandring, faktisk åttende høyest av alle regionene i landet.

Det har vært litt netto utflytting fra Vest-Telemark til andre regioner de siste tre årene, men nesten halvparten av landets regioner har like stor utflytting.

Vest-Telemark har hatt middels vekst i arbeidsplasser, godt hjulpet av en god vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor.

Næringsutviklingen har vært svak, med svært få nyetableringer, svak vekst og en lønnsomhet litt under middels.

Nettoflyttingen mellom Vest-Telemark og andre regioner har vært moderat, og står i forhold til arbeidsplassveksten. Det gjør at regionen framstår som middels attraktiv som bosted. Vest-Telemark er minst attraktiv for unge voksne, og en stor andel av disse flytter ut av regionen. Vest-Telemark er nesten middels attraktiv for barnefamilier, og litt over middels attraktiv for innvandrerbefolkningen.

Forord

I VRI Telemark (VRI er Norges forskningsråd satsing på virkemidler for regional innovasjon) er et av delprosjektene "Benchmarking og forskningsformidling". I dette delprosjektet skal utviklingen i Telemark måles med hensyn til næringsutvikling og attraktivitet og settes i sammenheng med målsettinger som er definert i VRI, fylkesplanen og de strategiske næringsplanene på regionalt og kommunalt nivå i fylket. Det er utarbeidet tilsvarende rapporter for de andre regionene i fylket. I løpet av året har det blitt gjennomført tre arbeidsmøter der innhold, kvalitet og relevans har blitt diskutert i en styringsgruppe som omfatter de utviklingsaktører som driver strategisk utviklingsarbeid i fylket. Dette er: Telemark fylkeskommune, Vekst i Grenland AS, Midt-Telemark Næringsutvikling AS, Vest-Telemark Næringsutvikling AS, Notodden Utvikling AS, Rjukan Næringsutvikling AS, Drangedal Næringssselskap AS, Kragerø kommune og Innovasjon Norge Telemark. Knut Vareide ved Telemarksforskning er prosjektleder og har gjennomført analysene og skrevet rapporten.

Bø, 1. desember 2009

Knut Vareide

Prosjektleder

Innhold

Befolkning.....	5
Arbeidsplasser	11
Næringsstruktur.....	14
Pendling	15
Attraktivitet	17
Nyetableringer	23
Lønnsomhet	27
Vekst.....	30
NæringsNM.....	33
Oppsummering	Feil! Bokmerke er ikke definert.

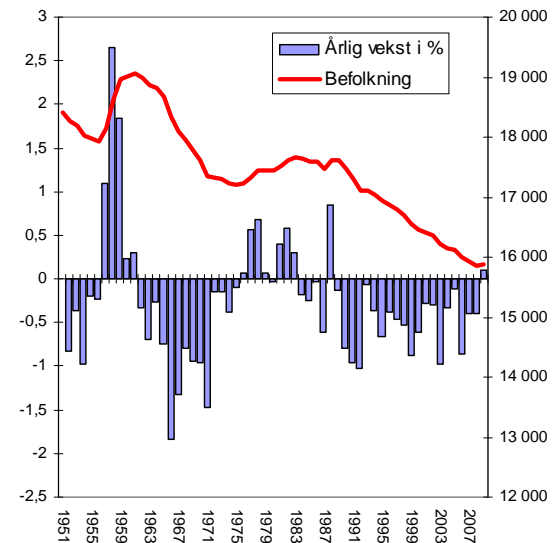
Befolkning

Befolkningsutviklingen er den viktigste faktoren for regional utvikling. En positiv befolkningsutvikling er et resultat av god næringsutvikling og attraktiv bostedsutvikling i en region. Høy attraktivitet med tilhørende innflytting og befolkningsvekst er samtidig en viktig drivkraft for næringsutviklingen. I dette kapitlet presenteres befolkningsutviklingen med tall fra SSB.

Befolkningsutvikling i Vest-Telemark

Befolkningen i Vest-Telemark nådde sitt hittil høyeste nivå i 1961, da befolkningen var på 19 062, etter en vekstperiode på fem år. Etter dette sank befolkningen raskt fram til midten av 1970-tallet. Da kom en ny vekstperiode som varte i åtte år. Veksten var forholdsvis svak i denne perioden, før en ny nedgangsperiode kom.

I 2008 økte folketallet i Vest-Telemark med 15 personer, etter 20 år med nedgang i folketallet.

Figur 1: Folketallet (høyre akse) og årlige vekstrater (venstre akse) for Vest-Telemark.

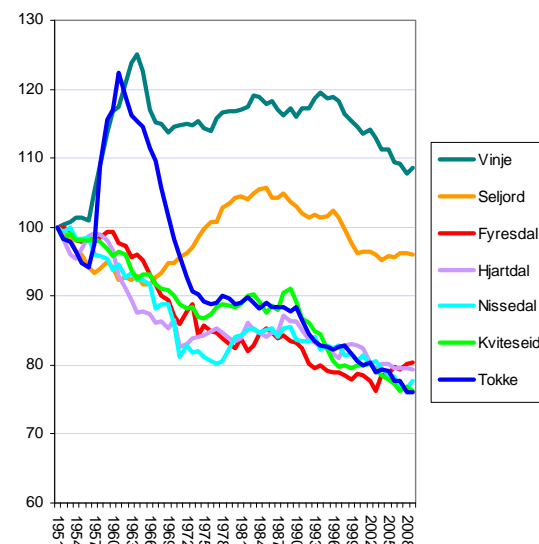
Befolkningsutvikling i kommunene etter 1951

I diagrammet til høyre er befolkningsutviklingen i de forskjellige kommunene i Vest-Telemark indeksert, slik at befolkningen i 1951=100.

Vinje og Tokke hadde begge kraftig vekst på 1950-tallet. Etter dette har befolkningen i Tokke sunket sterkt, mens Vinje har hatt en ganske stabil utvikling, dog med nedgang de siste ti årene.

Seljord hadde en positiv periode på 1970-tallet med befolkningsvekst. Etter dette sank folketallet i Seljord også, men har stabilisert seg de siste årene.

De andre kommunene har omtrent samme utvikling, og har i dag omtrent 80 prosent av folketallet i 1951.

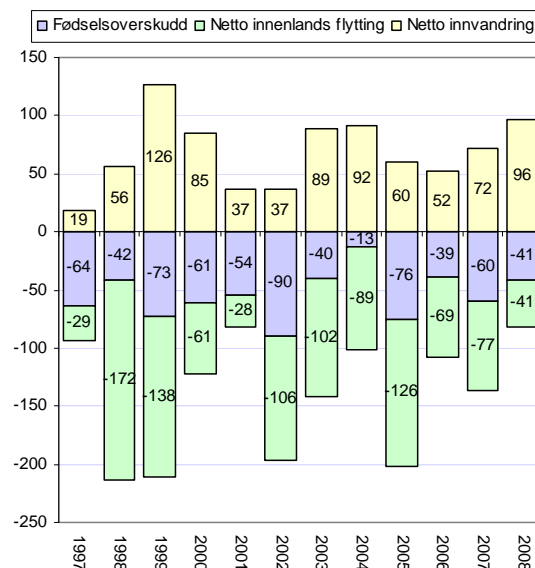

Figur 2: Utvikling av folketall i kommunene i Vest-Telemark, indeksert slik at nivået i 1951=100.

Befolkningsutvikling siste tolv år

Vest-Telemark har hatt netto utflytting til andre deler av landet hvert år de siste 20 årene. I 2008 var det et tap på 41, en nedgang fra året før. Fødselsunderskuddet har også blitt redusert.

Regionen må ha et årlig påfyll av innflyttere for å opprettholde befolkningen. Innvandringen til Vest-Telemark har økt i de tre siste årene. Innvandringen i 2008 har vært større enn den innenlandske flyttingen og fødselsunderskuddet til sammen, så regionen har hatt en liten befolkningsøkning i 2008.

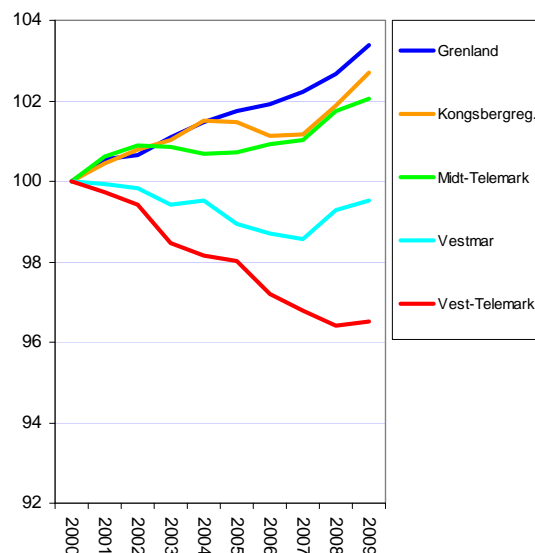
Figur 3: Utvikling av folketall i Vest-Telemark, fordelt på fødselsoverskudd, innvandring og innenlands flytting.

Folketallet i Vest-Telemark sammenliknet med andre regioner

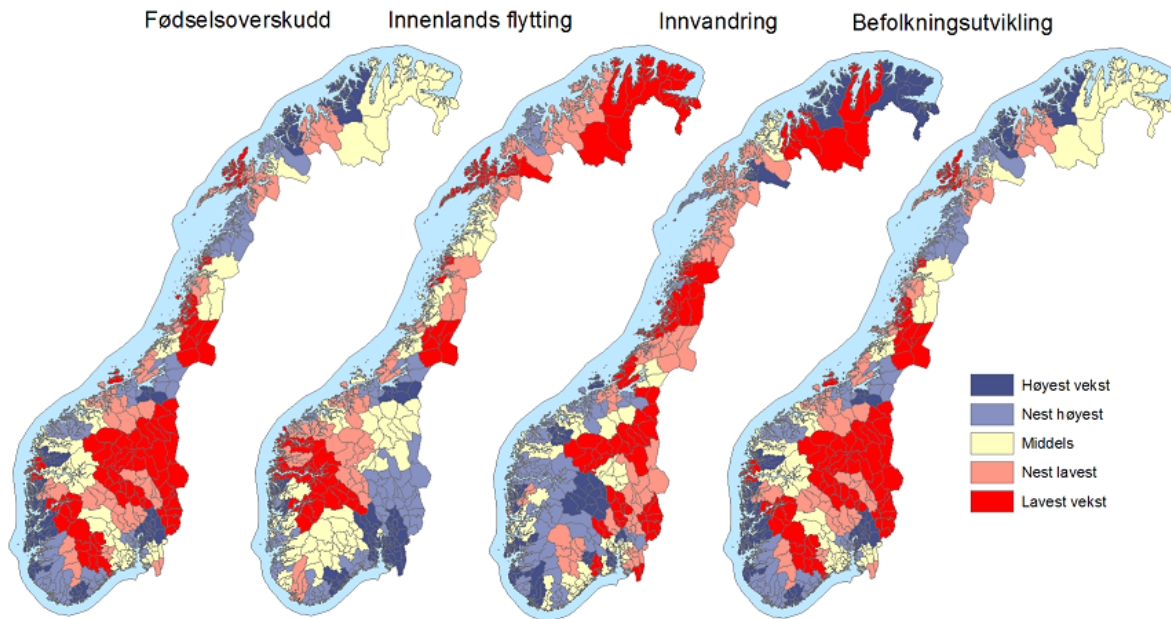
I figuren til høyre er befolkningsutviklingen de siste ti årene vist for Vest-Telemark og de andre regionene i Telemark. Kongsberg-regionen inkluderer også Tinn og Notodden.

Som det framgår av figuren, er utviklingen i folketallet i Vest-Telemark dårligere enn i de andre regionene i fylket.

I 2008 fikk Vest-Telemark en liten vekst i folketallet, tilsvarende 0,1 prosent. De andre regionene hadde imidlertid høyere vekst enn dette. Den høye innvandringen til Norge i 2008 førte til at de fleste regioner fikk befolkningsvekst. Bare 17 av 83 regioner hadde nedgang i folketallet i 2008.

Figur 4: Utvikling av folketall i Vest-Telemark og naboregioner, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 5: Kart over befolkningsendringer i 83 regioner i Norge i perioden 2005-2008, netto endringer i fødselsoverskudd, innenlands flytting, innvandring og befolkningsvekst i forhold til folketallet. Regionene er rangert i forhold til hverandre, slik at det er fem kategorier med like mange regioner i hver.

Befolkningsveksten kan splittes opp i tre komponenter; fødselsoverskudd, innenlands flytting og netto innvandring. De tre ulike komponentene i befolkningsveksten har helt forskjellige geografiske mønstre. Innvandring fra utlandet bidrar relativt sterkest til befolkningsvekst i distriktene, spesielt i Sør-Norge. Det sentrale Østlandet, utenom Oslo, Bærum og Asker, har relativt liten innvandring i forhold til folketallet. Alle regionene i landet har netto innvandring.

Innenlands flytting bidrar spesielt til vekst i det sentrale Østlandsområdet, foruten storbyregionene Stavanger, Bergen og Trondheim.

Fødselsoverskuddet er høyest i de regionene som over tid har hatt netto innflytting. Flytterne er gjerne i alderen 20-30 år, og

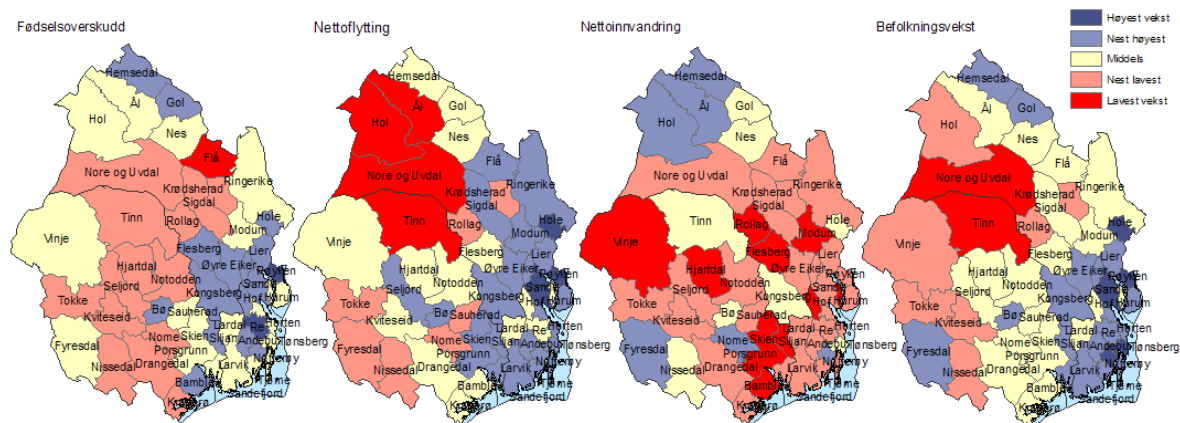
regioner med høy innflytting vil over tid få en alderssammensetning som er gunstig. Det er imidlertid også mange regioner på Vestlandet og i Nord-Norge som har fødselsoverskudd, selv om disse har hatt høy utflytting. Det kommer av høyere fruktbarhet.

Vi kan se at Vest-Telemark er markert med rødt når det gjelder fødselsoverskudd. Dette betyr at de er blant de med aller lavest fødselsbalanse.

For innenlands flytting er Vest-Telemark gul, det vil si middels av alle regionene i Norge.

Regionen er av de nest dårligste når det gjelder innvandring i forhold til folketallet.

Når det gjelder samlet befolkningsvekst er Vest-Telemark blant de som har lavest vekst.

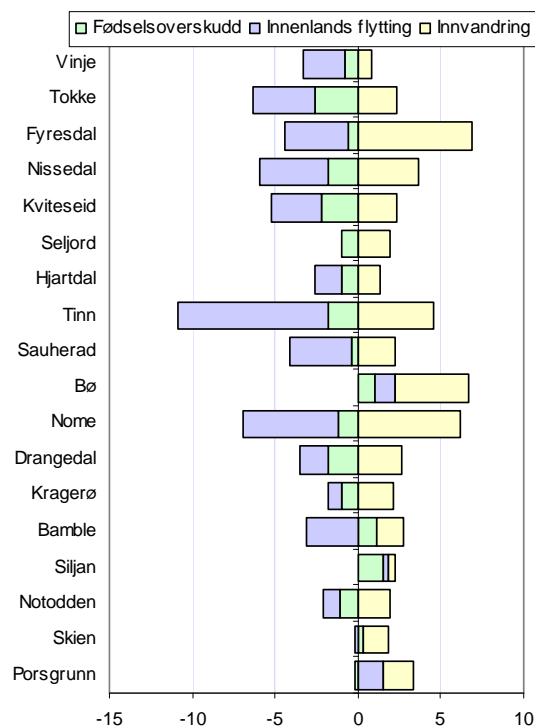
Figur 6: Kart over befolkningsendringer i kommuner i perioden 2004-2008, netto endringer i fødselsoverskudd, innenlands flytting, innvandring og befolkningsvekst i forhold til folketallet. Fargene angir kommunens rangering i forhold til de andre kommunene i Norge.

Alle kommunene i Vest-Telemark har fødselsunderskudd i perioden 2004-2005. Vinje og Fyresdal har lavest underskudd med en fødselsbalanse på -0,6 og -0,8 prosent av folketallet i denne perioden. De er dermed blant kommunene med middels utvikling i fødselsbalansen. De andre kommunene er blant de med nest lavest utvikling.

Seljord har hatt en liten innflytting i perioden som tilsvarer 0,1 prosent av befolkningen. Siden de fleste kommunene i landet har netto utflytting, havner Seljord blant kommunene med nest best utvikling. Vinje og Kviteseid har hatt middels utvikling.

Fyresdal har hatt stor innvandring i forhold til folketallet. Innvandringen her har vært på 6,9 prosent av folketallet siden 2004. Ingen andre kommuner i Telemark har større innvandring relativt til innbyggertallet, og Fyresdal er i nest beste kategori på landsbasis. Nissedal har også ganske mye innvandring, og havner i midterste kategori. Vinje er på bunn med en innvandring på bare 0,9 prosent av folketallet.

Til sammen fører dette til at Fyresdal har nest best befolkningsutvikling, Seljord har middels utvikling og resten nest dårligst utvikling.

Figur 7: Befolkningsendringer dekomponert for kommunene i Telemark i perioden 2004-2008.

Aldersfordeling

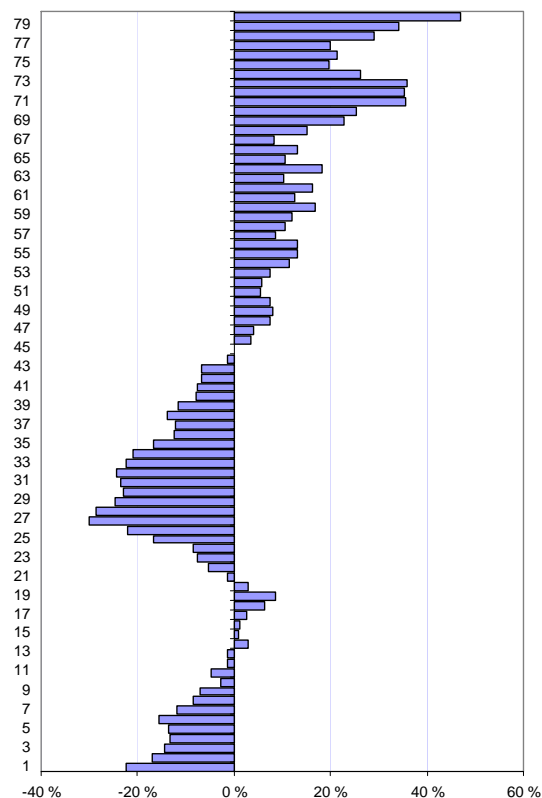
Alderssammensetningen i et område reflekterer for en stor del den historiske demografiske utviklingen. Det er spesielt flyttestrømmene som over tid avspeiles i aldersstrukturen.

I figur 8 har vi vist hvordan de enkelte årsklassers andel av befolkningen i Vest-Telemark avviker fra årsklassens andel av befolkningen i Norge. Der søylene er på 0,0 har Vest-Telemark lik andel av befolkningen i den aktuelle årsklassen som landsgjennomsnittet.

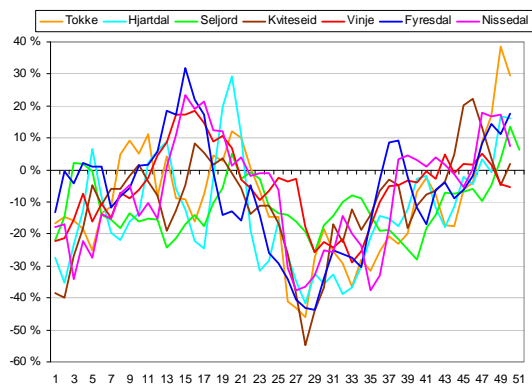
Vest-Telemark har en langt mindre andel av befolkningen i aldersgruppen 21-44 år enn resten av landet. Det er spesielt underskudd av unge voksne fra midten av 20-årene til midten av 30-årene.

Siden det er færre unge voksne, er det også færre barn i Vest-Telemark relativt til landsgjennomsnittet.

Figur 9 viser fordelingen i de ulike kommunene. Her ser vi at tendensen er gjennomgående for alle kommunene, selv om det finnes noen nyanser.

Figur 8: Prosentvis avvik mellom andelen på ulike alderstrinn i Vest-Telemark og Norge. Tre års glattet gjennomsnitt.

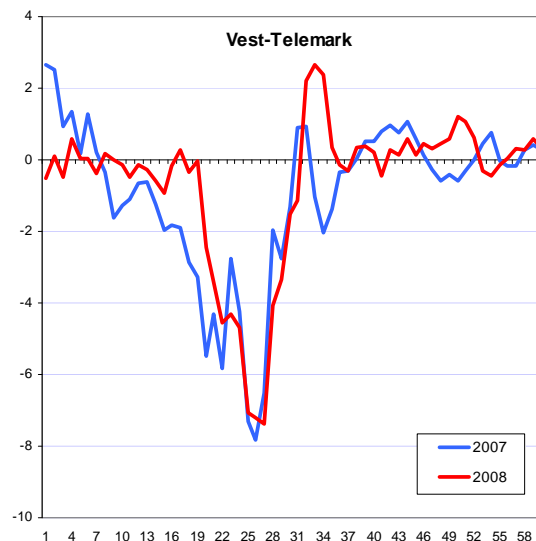
Figur 9: Prosentvis avvik fra landsgjennomsnittets andel i de enkelte kommunene i Vest-Telemark. Tre års glattet gjennomsnitt.

Flyttinger etter alderstrinn

Aldersfordelingen som vi viste på forrige side er et resultat av flyttestrømmene de siste 30 årene. Flyttestrømmene det siste året forteller imidlertid om hvordan retningen er i dag. Derfor kan det være interessant å se på dagens flyttemønster. Det er i figur 10 vist flytting på de ulike alderstrinnene for 2007 og 2008.

I 2007 var det netto utflytting av personer fra åtte år, mens det i 2008 var omtrent balanse fram til personer i slutten av tenårene. Den store netto utflyttingen var derimot for personer i 20-årsalderen begge år.

For personer i 30-årene er det igjen mer balanse. Blant 30- og 40-åringer var det netto innflytting i enkelte årsklasser. I 2008 er det spesielt en topp for innflytting av personer i alderen 32-36 år.

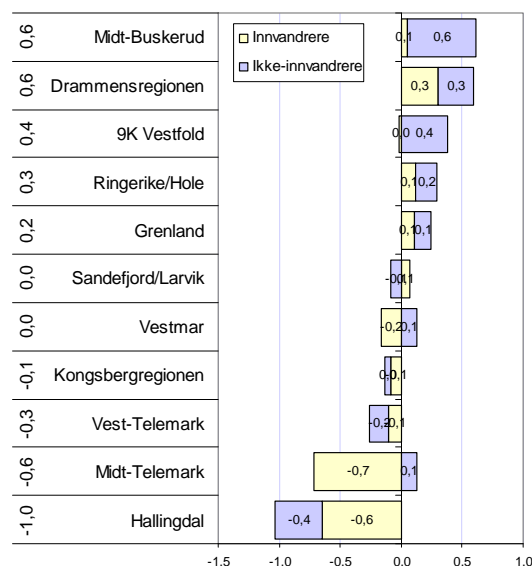
Figur 10: Innenlands nettoflytting på ulike alderstrinn, prosent av antall innbyggere på hvert alderstrinn i Vest-Telemark i 2007 og 2008.

Flyttinger etter bakgrunn

Innvandrere flytter oftere enn andre, og spesielt i de første årene etter de har kommet til landet. Dette påvirker flyttestrømmene ganske mye. Særlig ser vi at kommuner som tar i mot mange flyktninger får stor utflytting til andre norske kommuner. Flyktningene blir registrert som innvandrere til kommunen, men når de flytter videre til en annen norsk kommune blir dette registrert som innenlands flytting.

I figur 11 har vi splittet opp den innenlandske flyttingen i innvandrere og ikke-innvandrere. Her er det brukt et utvidet innvandrerbegrep som omfatter alle personer som har innvandret og de med innvandrerforeldre som er født i Norge, uavhengig av statsborgerskap og innvandringsgrunn.

Vest-Telemark har netto utflytting av både innvandrere og ikke-innvandrere. Det er litt flere uten innvandringsbakgrunn som flytter ut. Det er derimot store forskjeller mellom kommuner. Fyresdal har svært mange innvandrere blant dem som flytter ut, mens Vinje har en viss innflytting av innvandrere.

Figur 11: Innenlands nettoflytting etter innvandrerkategori, andel i forhold til inn- og utflytting totalt. Total nettoflytting er vist til venstre.

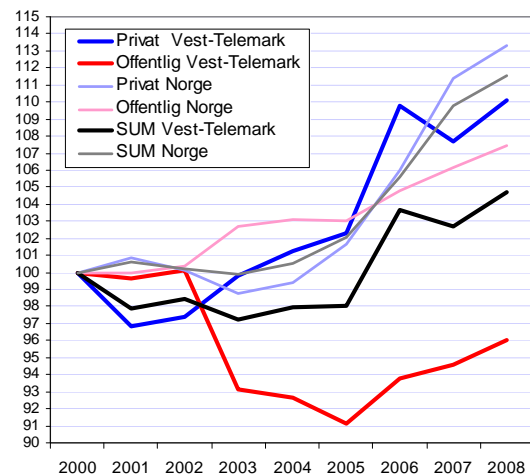
Arbeidsplasser

Nest etter befolkningstallene, er det utviklingen av arbeidsplassene som er den viktigste indikatoren for regional utvikling. I dette kapitlet ser vi på utviklingen i arbeidsplassene i regionen. Data er hentet fra registerbasert sysselsettingsstatistikk i SSB.

Utviklingen i Vest-Telemark

Det private næringslivet i Vest-Telemark har hatt ganske sterk vekst i antall ansatte fra 2000 til 2008. Antall ansatte har økt med over ti prosent, fra 4 324 til 4 760. På landsbasis har privat næringsliv økt noe mer, men tatt i betraktning at Vest-Telemark har hatt befolkningsnedgang, har næringslivet gjort det bra.

Derimot har Vest-Telemark en nedgang i antall ansatte i offentlig sektor på nesten fire prosent. Dette har dratt ned arbeidsplassveksten i regionen. De siste tre årene har det imidlertid blitt vekst i offentlig sektor igjen.

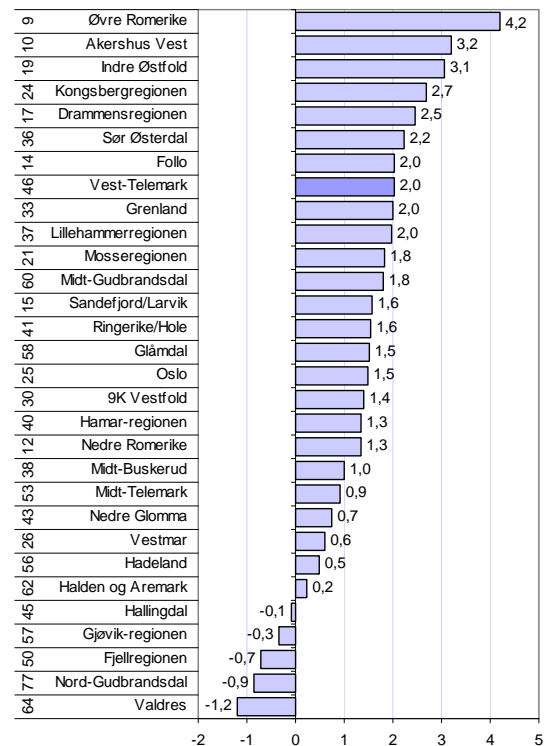

Figur 12: Utvikling i antall arbeidsplasser. Indeksert slik at nivået i 2000=100.

Regionene på Østlandet

Det var vekst i sysselsettingen i Norge i 2008 også, til tross for at finanskrisa gjorde seg gjeldende i andre halvår. 25 av 30 regioner på Østlandet hadde vekst i antall arbeidsplasser.

Vest-Telemark fikk en vekst på 2 prosent, tilsvarende 145 arbeidsplasser i 2008. Det er bare syv regioner på Østlandet som hadde bedre vekst. Vest-Telemark hadde imidlertid en nedgang i 2007, som eneste region på Østlandet, slik at veksten i 2008 gjorde opp for nedgangen i 2007. Antall arbeidsplasser i Vest-Telemark er nå litt høyere enn nivået i 2006.

Figur 13: Prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i 2008 for regionene på Østlandet. Nasjonal rangering for de siste fem årene helt til venstre.

Utvikling i de ulike bransjene

Utviklingen i antall arbeidsplasser i de ulike bransjene er vist til høyre.

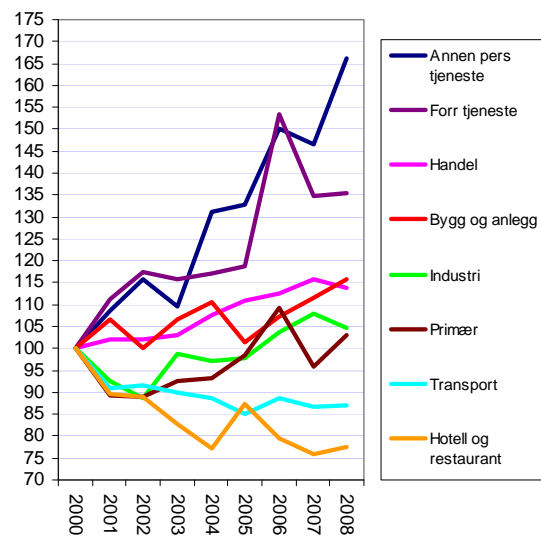
De tjenesteytende næringene har hatt sterk vekst i Vest-Telemark de siste årene, selv om det var en nedgang i 2007.

Handel, bygg og anlegg, landbruk og industri er næringer som har hatt moderat vekst i perioden fra 2000 til 2008.

Statistikken over arbeidsplasser i landbruket er imidlertid litt tvilsom.

Industrien hadde nedgang de første årene i denne perioden, men har vokst de siste årene. I 2008 ble det imidlertid en liten nedgang i industrien igjen.

Transport og hotell og restaurant er næringer med synkende antall arbeidsplasser.

Figur 14: Utviklingen av antall arbeidsplasser i Vest-Telemark i de ulike bransjene, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Endringer i absolutte tall

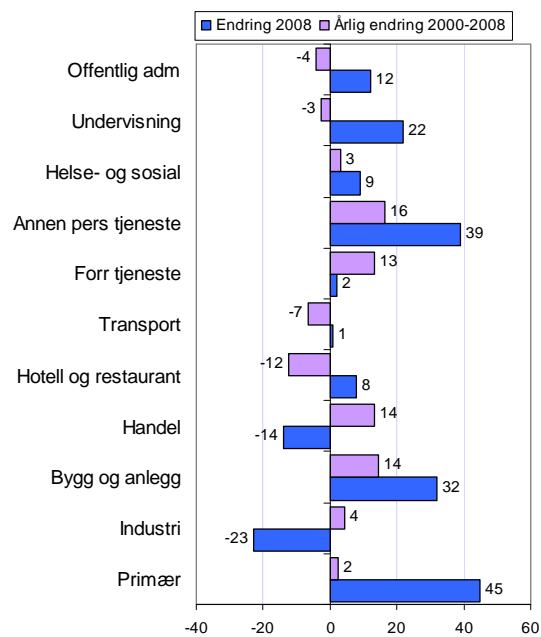
De store forskjellene i utviklingen mellom de ulike bransjene fører til strukturendringer i næringslivet i Vest-Telemark.

Annen personlig tjenesteyting har hatt sterkest vekst. Her inngår bransjer som kultur, sport og underholdning, som alle har hatt vekst i Vest-Telemark. En del av denne virksomheten er også knyttet til reiselivet.

Handel, bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting er også næringer som har bidratt til vekst i arbeidsplasser.

For året 2008 isolert sett, er det landbruket som har hatt sterkest vekst. Tallene for arbeidsplasser i landbruket er imidlertid beheftet med stor usikkerhet, og svinger mye fra år til år.

Bygg og anlegg og personlig tjenesteyting hadde også sterk vekst i 2008, mens industri og handel fikk nedgang.

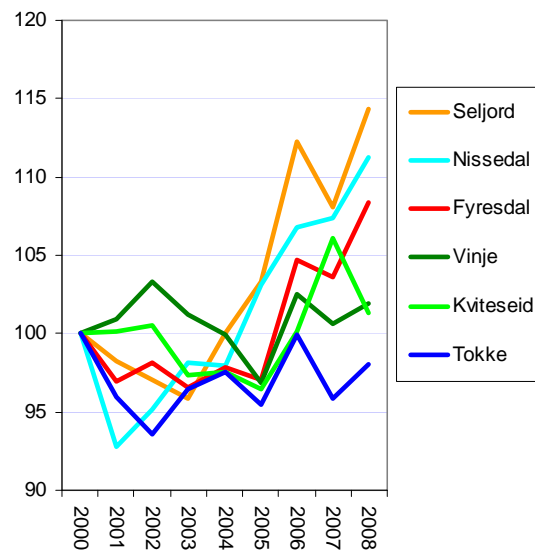
Figur 15: Endring i antall arbeidsplasser i 2008, og årlig endring i perioden 2000-2008.

Arbeidsplassutvikling i kommunene

Seljord, Nissedal og Fyresdal har hatt sterkst vekst i antall arbeidsplasser etter 2000. I disse tre kommunene har antall arbeidsplasser økt med mellom fem og 15 prosent fra 2000 til 2008. Hele veksten har kommet mellom 2004 og 2008.

Kviteseid og Vinje har også hatt vekst, men under fem prosent i perioden etter 2000. Kviteseid var eneste kommune i regionen med nedgang i 2008.

Tokke har færre arbeidsplasser i 2008 enn i 2000, til tross for en vekst i 2008.

Figur 16: Utvikling i arbeidsplasser, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Private arbeidsplasser i kommunene

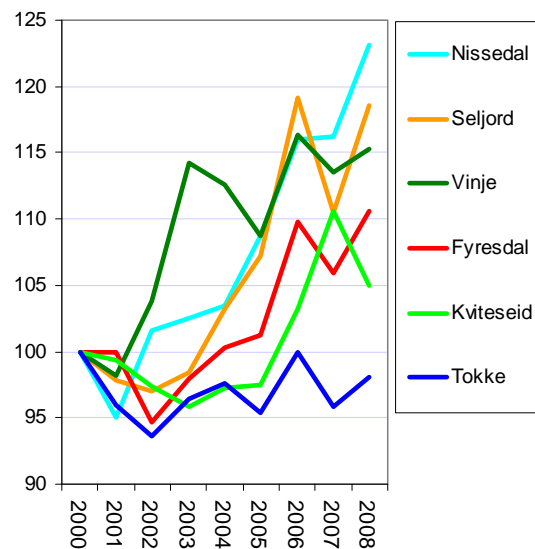
Det har vært sterkere svingninger i privat sektor enn i offentlig sektor.

Nissedal har hatt sterkst vekst i antall private arbeidsplasser. Her har veksten i antall private arbeidsplasser vært over 20 prosent etter 2000.

Seljord og Vinje har også god vekst i det private, ettersom antall arbeidsplasser har økt med over 15 prosent etter 2000.

Fyresdal har hatt omtrent ti prosent vekst i antall private arbeidsplasser etter 2000, mens Kviteseid har hatt vekst på omtrent fem prosent.

Tokke har to prosent færre arbeidsplasser i privat næringsliv i 2008 enn i 2000.

Figur 17: Utvikling i arbeidsplasser i privat sektor, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Næringsstruktur

Vi kan analysere næringsstrukturen gjennom å se på hvordan sysselsettingen fordeler seg mellom de ulike næringene.

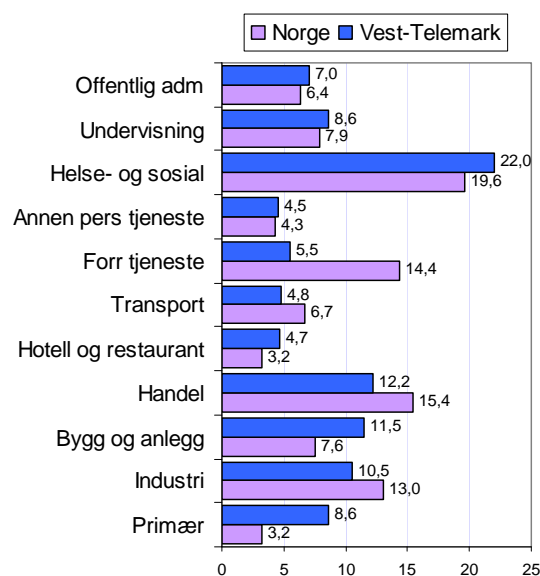
I figuren til høyre har vi sammenliknet næringsstrukturen i Vest-Telemark med næringsstrukturen i Norge.

Vest-Telemark har noe høyere andel arbeidsplasser i offentlig administrasjon, undervisning og helse- og sosialtjenester. Det kommer av at regionen er forholdsvis næringsfattig, og da blir andelen i offentlig sektor automatisk høyere.

Vest-Telemark har en høy andel av arbeidsplassene i landbruk, bygg og anlegg og hotell og restaurant.

Det er relativt få arbeidsplasser i forretningsmessig tjenesteyting og handel. Disse bransjene finner vi mest av i byer og sentra.

Industriandelen er litt lavere i Vest-Telemark enn landsgjennomsnittet.

Figur 18: Prosentvis fordeling av arbeidsplassene på hovednæringer i 2008.

Næringsstruktur i kommunene

Når vi ser på bransjestrukturen i Vest-Telemark, skjuler vi at det er store forskjeller i strukturen mellom kommunene. Det kan derfor være interessant å se på bransjestrukturen i hver enkelt av kommunene.

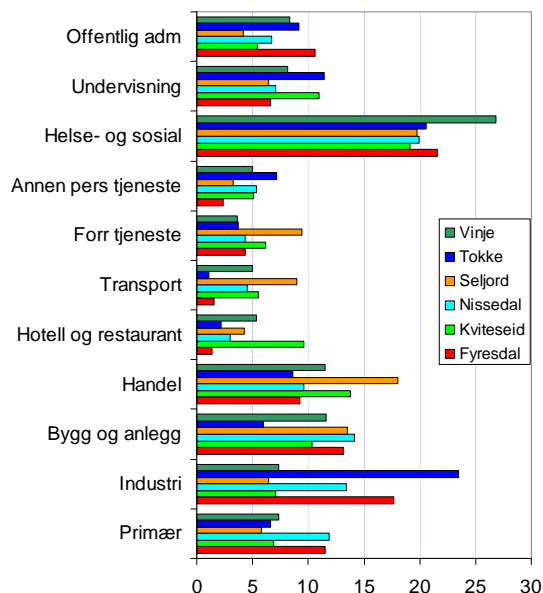
Nissedal og Fyresdal er landbrukskommuner, hvor over ti prosent av arbeidsplassene er i landbruket.

Tokke er industrikommune med mer enn 25 prosent av arbeidsplassene i industri. Fyresdal og Nissedal har også en del industri.

Seljord er handelssentrum for regionen, med nesten 20 prosent av arbeidsplassene i handelen. Seljord har også høyest andel innen forretningsmessig tjenesteyting og transport.

Kviteseid har høyest andel arbeidsplasser i hotell og restaurant.

Alle kommunene unntatt Tokke har en høy andel av arbeidsplassene i bygg og anlegg.

Figur 19: Prosentvis andel i ulike næringer av samlet antall arbeidsplasser i 2008.

Pendling

I dette kapitlet presenteres utviklingen av pendling til og fra Vest-Telemark. Videre ser vi på utviklingen av nettoppendling og arbeidsmarkedsintegrasjon. Arbeidsmarkedsintegrasjon skal vi senere se betydningen av i forhold til attraktivitet som bosted. Alt er basert på tall fra registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB.

Netto innpendling i kommunene i Vest-Telemark

I figuren til høyre er nettoppendlingen i de seks kommunene i Vest-Telemark illustrert.

Seljord skiller seg gjennom å ha overskudd av arbeidsplasser.

De andre kommunene i Vest-Telemark har alle forholdsvis store underskudd på arbeidsplasser. Både Vinje, Tokke og Kviteseid synes å ha økende underskudd, mens Nissedal etter hvert har lavere.

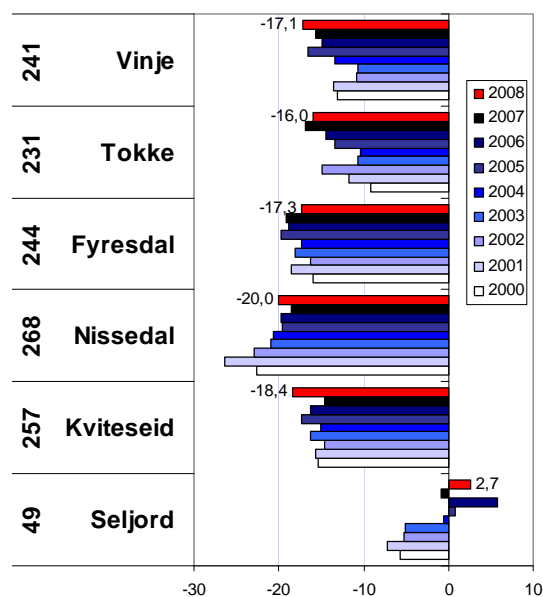
Det er egentlig ikke nødvendigvis et problem å ha underskudd på arbeidsplasser. Vi kan likegodt snu problemstillingen og kalle det et overskudd på folk.

Pendling inn og ut av Vest-Telemark

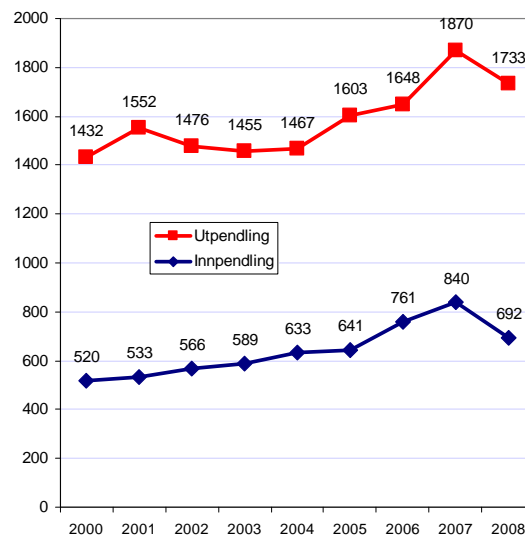
I figur 21 har vi vist hvordan antallet inn- og utpendlere har utviklet seg. Etter at trenden har vært klart positiv for både inn- og utpendlere i mange år, fikk vi i 2008 et klart brudd med denne tendensen. I 2008 sank antall pendlere til og fra Vest-Telemark markant.

Dette er en tendens vi ser for andre regioner også. Det er fremdeles en økning av personer som pendler til en annen kommune i 2008, men det er en nedgang i antallet som pendler mellom regioner. Det blir dermed mer kortpendling og mindre langpendling.

Det er for tidlig å si om dette er et brudd med den langsiktige trenden. Det er fortsatt flere som pendler ut av Vest-Telemark i 2008 enn i 2006, og det er flere som pendler inn i 2008 enn i 2005.

Figur 20: Netto innpendling - overskudd på arbeidsplasser, i perioden 2000-2007. Tallene til venstre angir rangering mht nettoppendling blant de 430 kommunene i landet.

Figur 21: Innpendling og utpendling til og fra Vest-Telemark, antall personer.

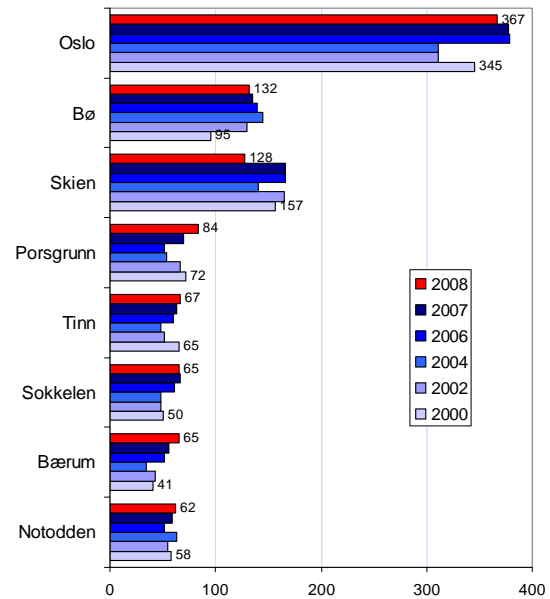
Utpendling fra Vest-Telemark

I figuren til høyre ser vi de kommunene som har flest arbeidstakere fra Vest-Telemark.

Oslo er den kommunen som sysselsetter flest fra Vest-Telemark. I 2007 var det 367 personer som pendlet fra Vest-Telemark til Oslo. I dette tallet er det nok mange studenter som fremdeles har bostedsadresse i Vest-Telemark og som jobber ved siden av studiene.

Bø har flest registrerte pendlere etter Oslo. Det var 132 pendlere til Bø fra Vest-Telemark i 2008. Skien hadde nesten like mange pendlere fra Vest-Telemark med 128. Pendlingen til Bø har økt siden 2000, mens pendlingen til Skien har sunket.

Porsgrunn, Tinn, Sokkelen, Bærum og Notodden har også en del pendling fra Vest-Telemark.

Figur 22: Antall arbeidstakere fra Vest-Telemark som pendler ut av regionen 2000-2008.

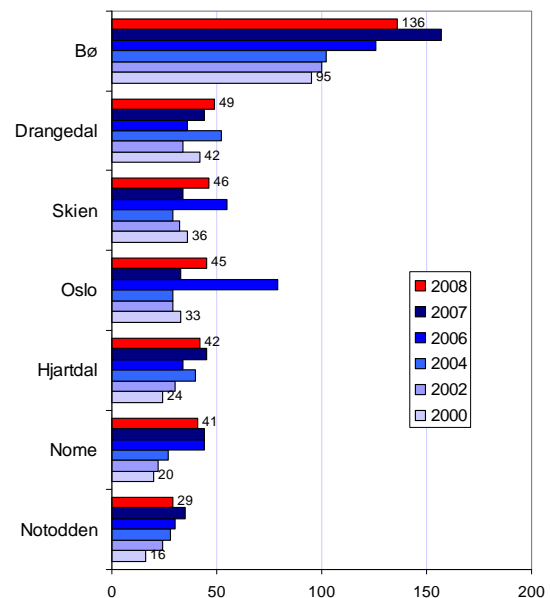
Innpendling til Vest-Telemark

I diagrammet til høyre er det vist antall personer som pendler inn til Vest-Telemark fra andre kommuner.

Det er langt færre som pendler inn til Vest-Telemark enn som pendler ut. Det er naturligvis et utslag av at regionen har underskudd på arbeidsplasser.

Bø bosetter klart flest av dem som pendler inn til regionen. Vi kan se at pendlingen fra Bø har økt fra 2000 til 2008, selv om det var nedgang fra 2007 til 2008.

Drangedal, Skien, Oslo, Hjartdal, Nome og Notodden har også litt pendling til Vest-Telemark. Felles for alle disse kommunene er at pendlingen til Vest-Telemark har økt fra 2000 til 2008. Den forholdsvis gode veksten i næringslivet i Vest-Telemark har dermed gitt grobunn for økt bosetting i disse kommunene.

Figur 23: Antall arbeidstakere utenfor Vest-Telemark som pendler inn til regionen 2000-2008.

Attraktivitet

Hensikten med attraktivitetsbarometeret er å måle kommuners og regioners stedlige attraksjonskraft, når det gjelder å trekke til seg innbyggere. De geografiske forskjellene i bostedsattraktivitet kan bety like mye for flyttestrømmene som forskjeller i arbeidsplassutviklingen. To regioner med samme utvikling i antall arbeidsplasser kan ha ulik utvikling i nettoflyttingen. I våre analyser betrakter vi derfor arbeidsplassutvikling og bostedsattraktivitet som likeverdige drivkrefter for å forklare regioners og kommuners utvikling. Her presenteres resultater fra Attraktivitetsbarometeret 2009ⁱ.

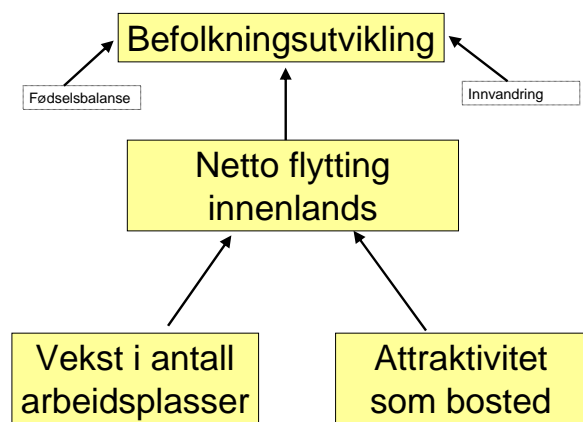
I analysene av attraktivitet tar vi utgangspunkt i netto innenlands flytting. Flyttestrømmen mellom en region og resten av landet er det viktigste målet for hvordan regionen samlet sett kommer ut av konkurransen med andre regioner i landet.

Vi har her tatt utgangspunkt i netto flyttestrømmer innenlands, og ikke befolkningsutviklingen. Det betyr at vi ikke tar hensyn til fødselsoverskudd eller netto innvandring. Begrunnelsen for det er at vi antar at fødselsoverskuddet ikke er knyttet til bostedsattraktivitet, og at de fleste innvandrere havner i sine respektive bostedskommuner uten å ha kunnet vurdere stedets attraktivitet i forhold til andre steder i Norge.

Det er et velkjent faktum at arbeidsplassutviklingen påvirker flyttestrømmene. Regioner med vekst i antall arbeidsplasser vil ha større tilbøyelighet til å få netto innflytting enn regioner med nedgang.

Attraktivitetsbarometeret har til hensikt å måle nettoflyttingen til kommuner og regioner i Norge som *ikke* skyldes vekst i antall arbeidsplasser. Eller sagt på en annen måte: Attraktivitetsbarometeret måler nettoflyttingen når virkninger av arbeidsplassveksten er trukket fra.

Teoretisk sett kunne vi anse arbeidsplassveksten som en av mange ulike faktorer som påvirker regioners attraktivitet som bosted. Når vi velger å skille mellom flytting som skyldes arbeidsplasser og flytting som skyldes andre årsaker, skyldes det at analysene blir mer relevante for å utvikle regionale utviklingsstrategier. Tiltakene som kan tenkes satt inn til arbeidsplassvekst er vanligvis helt forskjellige fra tiltak for å forbedre bostedsattraktivitet.

Figur 24: Illustrasjon av logikken i metoden til attraktivitetsbarometeret.

Når vi senere i denne rapporten bruker begrepet attraktivitet, mener vi konsekvent attraktivitet som bosted. Det betyr også at attraktivitetsbegrepet inneholder ethvert forhold som kan tenkes å påvirke nettoflyttingen, med unntak av arbeidsplassutviklingen.

Vi har i utgangspunktet ikke gjort forutsetninger eller anvendt teorier om hva som skaper attraktivitet.

Etter å ha beregnet attraktiviteten i kommuner og regioner, har vi analysert hva som kjennetegner attraktive kommuner og regioner, for å forklare forskjellene i attraktivitet. Resultatene fra disse analysene ble presentert i fjorårets rapporterⁱⁱ.

Attraktivitetsbarometeret for regioner

I figur 25 har vi fordelt alle de 83 regionene i landet etter endring i antall arbeidsplasser og netto innenlands flytting, og deretter satt inn en regresjonslinje. Regresjonslinjen er her tolket som effekten av arbeidsplassendring på nettoflyttingen.

Figuren illustrerer at det er en klar, positiv sammenheng mellom arbeidsplassvekst og nettoflytting. Samtidig viser figuren at mange regioner har en nettoflytting som avviker fra "normalen" som er uttrykt i regresjonslinjen.

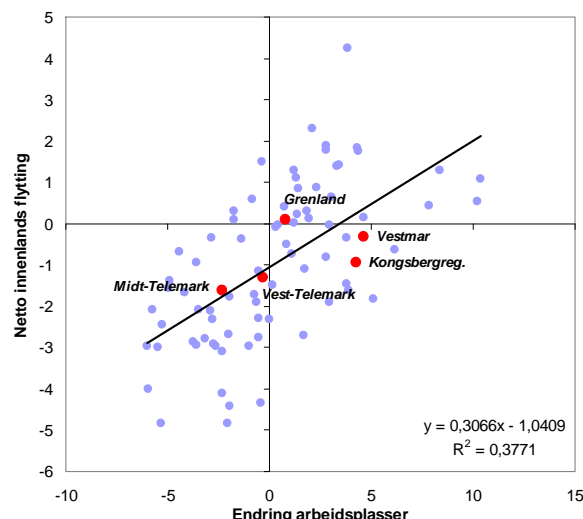
Vi antar at regionenes avvik fra denne normalen uttrykker regionenes attraktivitet som bosted. Den vertikale avstanden mellom en regions posisjon og regresjonslinjen vil da bli et kvantitativt mål på regionens attraktivitet.

Når Grenland, Vestmar og Kongsberg-regionen ligger til høyre i diagrammet, viser det at disse regionene har over middels vekst i antall arbeidsplasser de siste tre årene. Av disse er Grenland over regresjonslinjen, og er dermed attraktiv. Vestmar og Kongsberg-regionen ligger under linjen og er under middels attraktive.

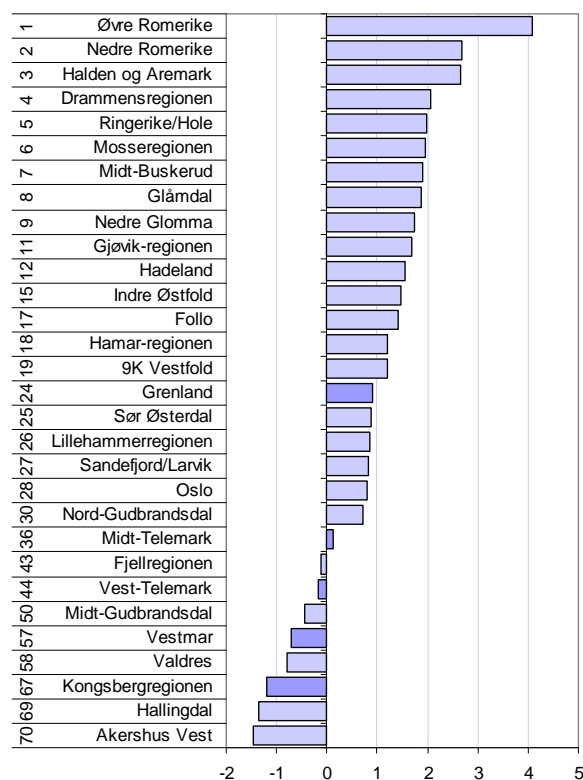
Midt- og Vest-Telemark har svakere arbeidsplassutvikling enn middels, og ligger svært nær regresjonslinjen, noe som indikerer middels attraktivitet.

I figur 26 ser vi hvordan regionene på Østlandet skårer på attraktivitetsindeksen. De ni mest attraktive regionene i landet ligger på Østlandet, de fleste nær Oslo. 22 av de 30 regionene på Østlandet er over middels attraktive i nasjonal målestokk.

Grenland, som er mest attraktiv av regionene i Telemark, er under middels attraktiv blant regionene på Østlandet. Vest-Telemark, Vestmar og Kongsbergregionen er blant de åtte Østlandsregionene som er under middels attraktive.

Figur 25: Regionene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i prosent av folketallet for perioden 2006-2008, med regresjonslinje.

Figur 26: Attraktivitetsindeksen for regionene på Østlandet, perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir rangering blant de 83 regionene i Norge.

Attraktivitetsbarometeret for kommuner

I figur 27 har vi plassert alle norske kommuner i samme type diagram, som vi brukte på regioner. Sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassutvikling er svakere for kommuner enn for regioner. Dette kan vi se ved at helningen på regresjonslinjen er slakere, og at spredningen er større.

Det kommer av at det er langt større andel som pendler mellom kommuner enn regioner. Dermed vil effekten av arbeidsplassvekst i en kommune ofte ”lekke” til nabokommuner i samme region.

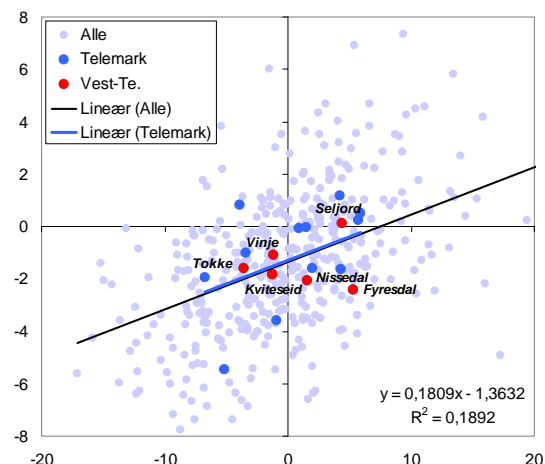
Dette betyr også at attraktivitet er viktigere for kommuner enn for regioner. Arbeidsplassvekst blir tilsvarende viktigere for regioner enn for kommuner.

Kommunene i Telemark er samlet sett nøyaktig like attraktive som landsgjennomsnittet.

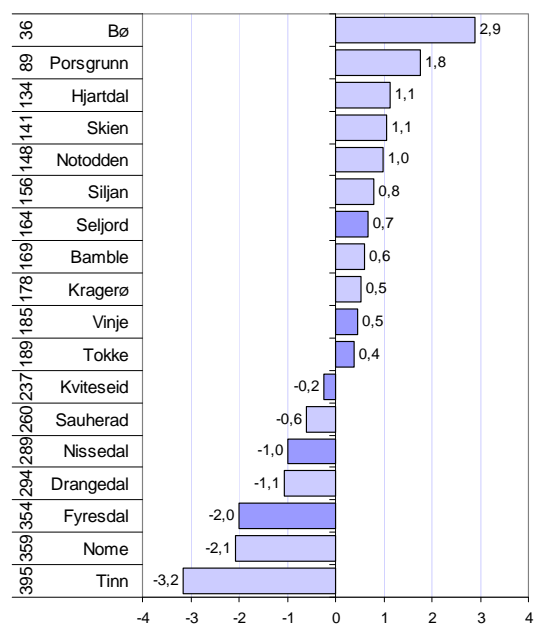
I Vest-Telemark har Seljord, Vinje og Tokke en nettoflytting som er bedre enn forventningslinjen, og er derfor over middels attraktive. Seljord har imidlertid god arbeidsplassvekst, mens Tokke og Vinje har svak arbeidsplassvekst. Seljord har derfor netto innflytting, mens Tokke og Vinje har utflytting.

Fyresdal, Nissedal og Kviteseid ligger under streken, og er dermed under middels attraktive. Nissedal og Fyresdal har begge god arbeidsplassvekst, men likevel ganske stor utflytting.

I figur 28 ser vi kommunene i Telemark rangert etter attraktiviteten i perioden 2006-2008. Bø og Porsgrunn er de to mest attraktive kommunene i denne perioden, mens Nome og Tinn er minst attraktive.

Figur 27: Kommunene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i prosent av folketallet for perioden 2006-2008, med regresjonslinje.

Figur 28: Attraktivitetsindeksen for kommunene i Telemark, perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir rangering blant de 430 kommunene i Norge.

Vest-Telemarks utvikling på attraktivitetsindeksen

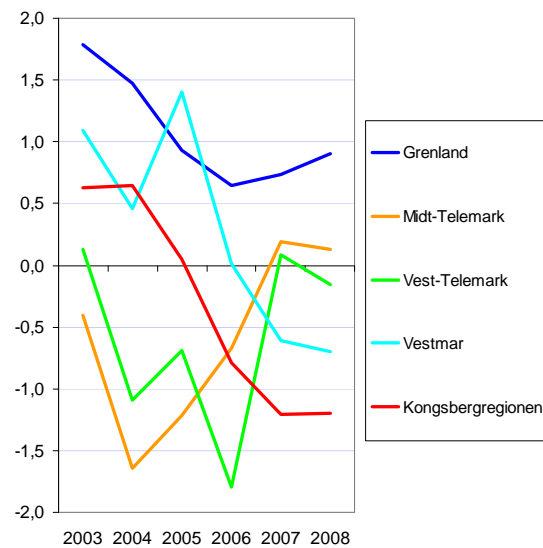
I figur 29 ser vi utviklingen av attraktivitetsindeksen for regionene i Telemark.

Grenland har stort sett vært mest attraktiv, unntatt for perioden 2003-2005, da Vestmar var mest attraktiv.

Vestmar har falt på attraktivitetsindeksen de siste årene.

Midt- og Vest-Telemark har hatt framgang de siste to periodene, og har løftet seg fra lav til middels attraktivitet.

Kongsbergregionen, hvor Notodden, Tinn og Hjørtedal inngår har falt mye på attraktivitetsindeksen.

Figur 29: Utviklingen på attraktivitetsindeksen for regionene i Telemark.

Kommunenes utvikling

Kommunene i Vest-Telemark har hatt en utvikling i attraktivitetsindeksen som vist i figur 30.

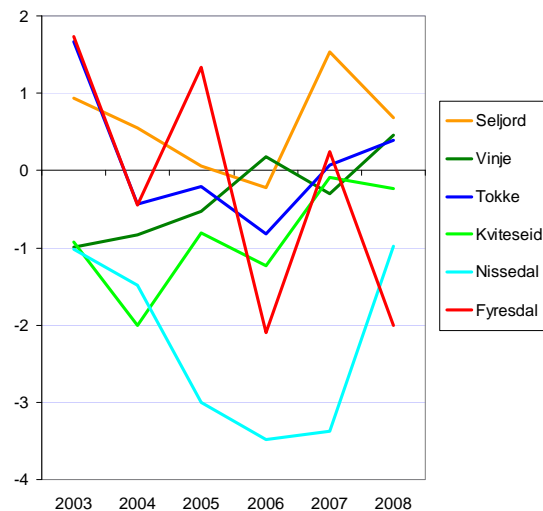
Seljord har stort sett hatt god attraktivitet i hele perioden.

Tokke og Vinje har begge vandret mellom over middels og litt under middels på attraktivitetsindeksen.

Kviteseid har i hele perioden vært under middels attraktiv, men har nærmet seg gjennomsnittet de siste årene.

Fyresdal og Nissedal har hatt ganske store variasjoner i attraktivitet. Fyresdal har skåret høyt i noen år, men skårer lavest av kommunene i Vest-Telemark i 2008.

Nissedal har hatt ganske lav attraktivitet i hele perioden, men fikk en kraftig forbedring i 2008.

Figur 30: Utviklingen av attraktivitetsindeksen for kommunene i Vest-Telemark.

Attraktivitet for ulike aldersgrupper i regionene

Flytteadferden er ulik for personer i ulike livsfaser. Personer mellom 18 og 28 flytter oftest, og flytter i stor grad til de store byene. Etter familieetablering flytter mange ut av de store byene. De fleste av disse havner i en kommune i pendlingsavstand til en større by, men mange flytter også ut til distriktene.

Vi har beregnet attraktivitetsindeks for tre ulike aldersgrupper: 18-28 år, som vi kaller for unge voksne, 0-16 år som er en indikator for barnefamilier, og over 28 år som vi kaller voksne.

I figur 33 har vi vist hvordan regionene i BTV skårer på attraktivitetsindeksen for de tre ulike gruppene.

I Telemark er Grenland og Midt-Telemark attraktiv for unge voksne, mens Vestmar og Vest-Telemark er lite attraktive for denne gruppen.

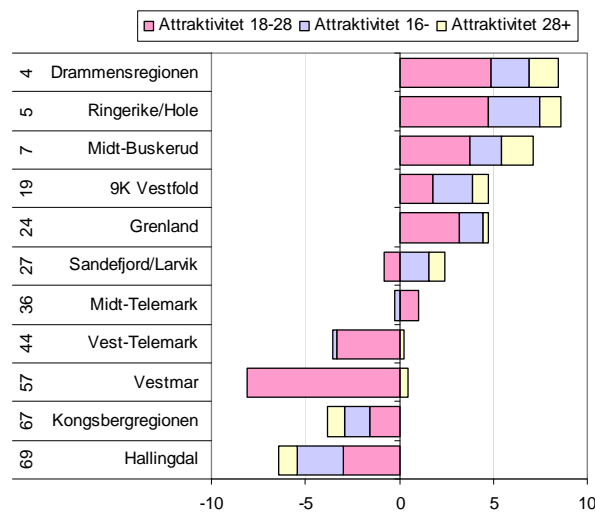
Vest-Telemark er omtrent middels attraktiv for barnefamilier og for personer over 28.

Attraktivitet for ulike aldersgrupper i kommunene

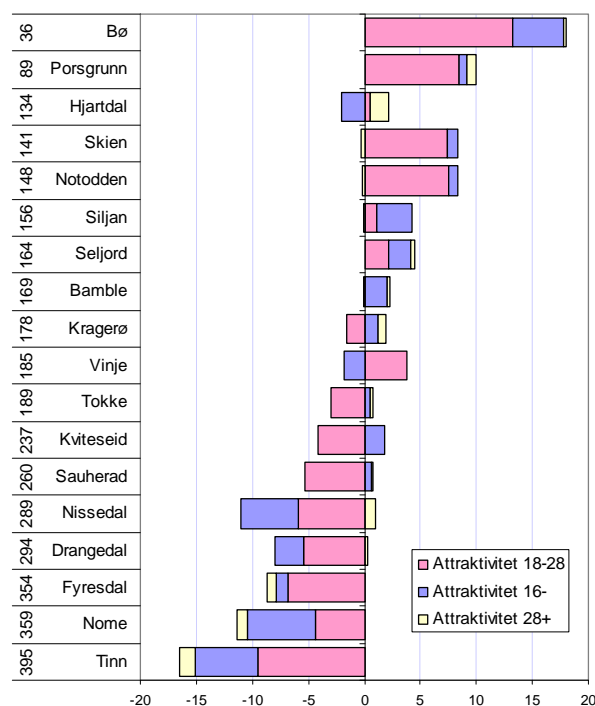
Høgskolekommunen Bø er mest attraktiv for unge voksne i Telemark. At byene Porsgrunn, Skien og Notodden er attraktive for unge voksne er normalt.

Vinje og Seljord er forholdsvis attraktive for unge voksne blant kommunene i Vest-Telemark.

Seljord, Tokke og Kviteseid er over middels attraktive for barnefamilier.

Figur 31: Attraktivitetsindeksen for personer i ulike aldersgrupper for regionene i BTV. Tallene til venstre angir rangering med hensyn til samlet attraktivitet blant de 83 regionene i landet.

Figur 32: Attraktivitetsindeksen for personer i ulike aldersgrupper for kommunene i Telemark. Tallene til venstre angir rangering med hensyn til samlet attraktivitet blant de 430 kommunene i landet.

Attraktivitet og innvandrere, regioner

Innvandringen til Norge har økt kraftig de siste årene, og dermed har også andelen av befolkningen som er innvandrere og barn av disse, dvs innvandrerbefolkningen, økt. Innvandrerne flytter oftere og har andre flyttemønstre enn den øvrige befolkningen, og utgjør ganske mye av nettoflyttingen for mange regioner. Det er derfor interessant å se hvordan innvandrernes flyttemønstre mellom regioner og kommuner har påvirket Attraktivitetsbarometeret.

I figur 35 har vi satt innvandrerbefolkningens nettoflytting som andel av befolkningen opp mot attraktivitetsindeksen, for å se hvordan innvandrerbefolkningens flyttemønstre har påvirket attraktivitetenⁱⁱⁱ.

Øvre og Nedre Romerike, samt Drammensregionen og Nedre Glomma er de regionene på Østlandet som er mest attraktive for innvandrere, ikke bare på Østlandet, men også på landsbasis.

I Telemark er Grenland attraktiv for innvandrere, mens de andre regionene er lite attraktive.

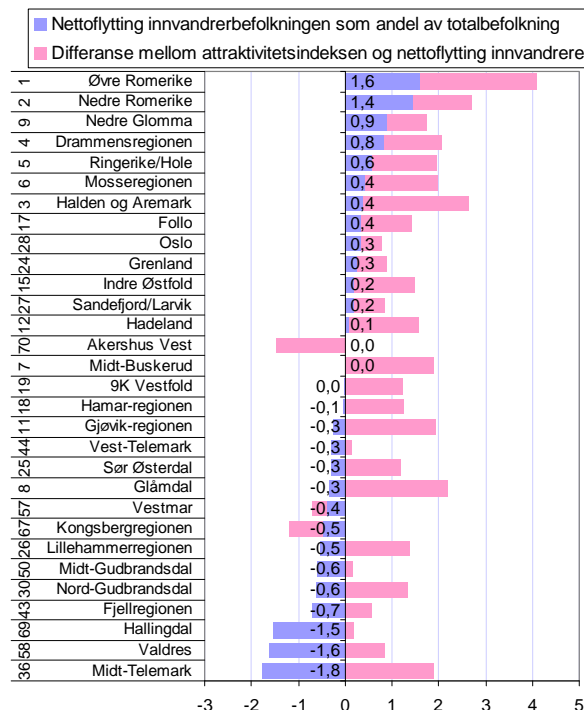
23 av regionene i landet har netto innflytting av innvandrerbefolkningen. I Vest-Telemark er det innvandrerbefolkningen som flytter ut. Utenom innvandrerbefolkningen er det faktisk netto innflytting.

Attraktivitet og innvandrere, kommuner

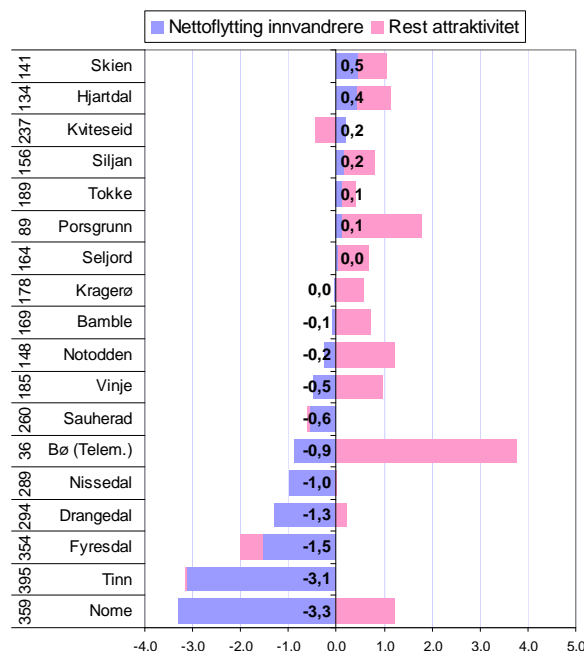
I figur 36 ser vi hvordan innvandrernes flyttinger har påvirket attraktivitetsindeksen for kommunene i Telemark.

Skien har høyest netto innflytting av innvandrere av alle kommunene i Telemark. Innvandrerbefolkningen står for nesten halvparten av nettoinnflyttingen til Skien.

I Vest-Telemark har Kviteseid, Tokke og Seljord netto innflytting av innvandrerbefolkningen, men det er snakk om relativt få innflyttere. Vinje, Nissedal og Fyresdal har netto utflytting av innvandrere. Innvandrerbefolkningen står for mesteparten at utflyttingen fra disse kommunene.

Figur 33: Innvandrerbefolkningens nettoflytting sammenholdt med attraktivitetsindeksen for regionene på Østlandet for perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir rangering på attraktivitetsbarometeret for regioner.

Figur 34: Innvandrerbefolkningens nettoflytting sammenholdt med attraktivitetsindeksen for kommunene i Telemark for perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir rangering på attraktivitetsbarometeret for kommuner.

Nyetableringer

For å sammenlikne etableringsaktiviteten mellom ulike områder, bruker vi tre ulike mål. *Etableringsfrekvensen* er antall nyregistrerte foretak i ett år i prosent av eksisterende foretak i begynnelsen av samme år. *Bransjejustert etableringsfrekvens* er et mål for hvor mange nyetableringer det er når vi justerer for effekten av bransjestrukturen. Til slutt ser vi på *vekst i antall foretak*, som er etableringsfrekvensen fratrukket andelen som legges ned.

Etableringsfrekvens i Vest-Telemark, Telemark og Norge

Etableringsfrekvensen i Norge har sunket de siste to årene, etter et høyt nivå i 2006.

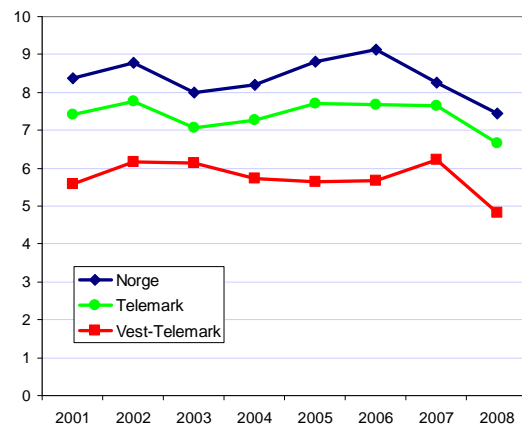
Etableringsfrekvensen i Telemark har vært under landsgjennomsnittet i alle de siste årene. Dette skyldes dels bransjestrukturen i fylket, og dels at fylket har lav befolkningsvekst. Vest-Telemark har på sin side alltid hatt etableringsfrekvens under gjennomsnittet for Telemark. Vest-Telemark har en lite gunstig bransjestruktur for å oppnå høy etableringsfrekvens.

Etableringsfrekvensen i Vest-Telemark sank ganske mye fra 2007 til 2008, og avstanden til landsgjennomsnittet økte.

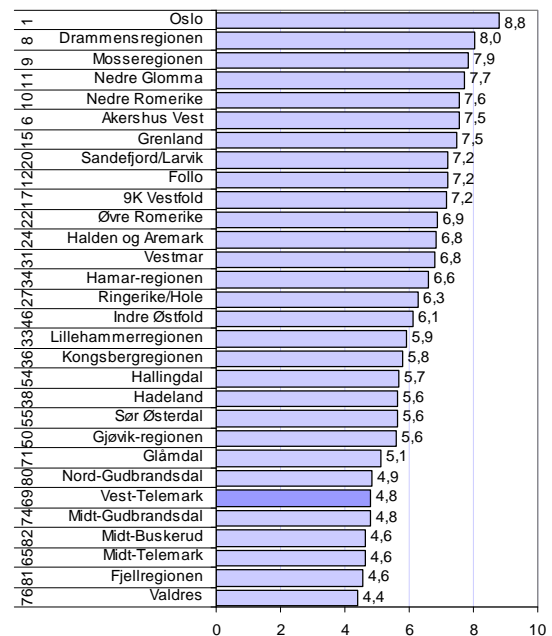
Vest-Telemark er rangert så lavt som nummer 74 i 2008. Det er dermed bare ni regioner av de 83 regionene i landet som har lavere etableringsfrekvens.

I figur 38 ser vi etableringsfrekvensen i 2008 for regionene på Østlandet. Oslo har som regel høyest etableringsfrekvens av regionene, og er den regionen i landet som over tid har høyest etableringsfrekvens.

Vest-Telemark er sjettede dårligst på Østlandet.

Figur 35: Etableringsfrekvens i Vest-Telemark, Telemark og Norge.

Figur 36: Etableringsfrekvens i regionene på Østlandet i 2008. Tallene til venstre angir kommunens rangering mht. etableringsfrekvens de siste fem årene.

Bransjejustert etableringsfrekvens

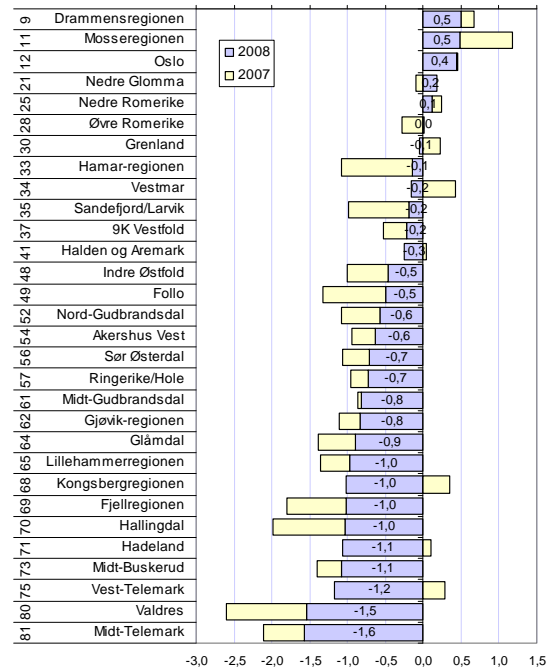
Bransjestrukturen i en region har mye å si for etableringsfrekvensen.

Noen bransjer har normalt høyere etableringsfrekvens enn andre. Områder der en stor andel av næringslivet er i bransjer med høy etableringsfrekvens, vil automatisk få en høyere etableringsfrekvens enn områder med mange foretak i bransjer med lav etableringsfrekvens.

I figur 39 har vi beregnet hvilken etableringsfrekvens regionene ville hatt dersom de hadde gjennomsnittlig etableringsfrekvens i hver enkelt bransje, og deretter beregnet differansen mellom faktisk etableringsfrekvens og denne beregnede frekvensen.

Regionene på Østlandet gjør det forholdsvis svakt i forhold til regioner på Sørlandet og Vestlandet.

Vest-Telemark er nå tredje dårligst på Østlandet, og har ni regioner bak seg på landsbasis.

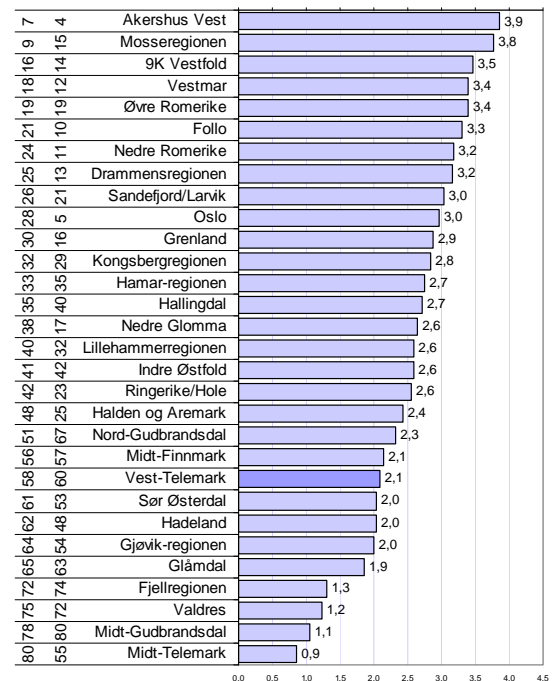
Figur 37: Bransjejustert etableringsfrekvens, målt som avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens, gitt bransjestruktur og befolkningsendringer.

Vekst i antall foretak

I figur 40 ser vi netto tilvekst av antall foretak i regionene på Østlandet. Dette er det samme som etableringsfrekvensen fratrukket andelen foretak som legges ned.

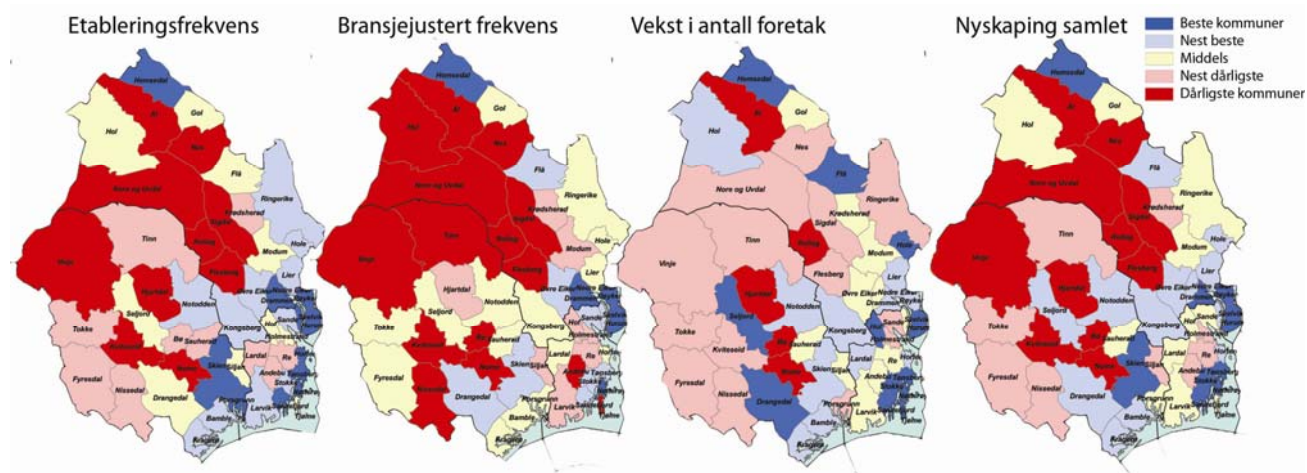
Akershus Vest har den høyeste netto tilveksten av foretak i 2008.

Vest-Telemark hadde forholdsvis få nedleggelse i 2008, og veksten i antall foretak var relativt bedre enn etableringsfrekvensen alene tilsier. Vest-Telemark er rangert som nummer 58 av de 83 regionene når det gjelder vekst i antall foretak.

Figur 38: Prosentvis vekst i antall foretak i 2008. Tallene til venstre er først kommunens rangering mht. vekst i antall foretak i 2008, dernest kommunens rangering for 2004-2008.

Kart over kommunene

Figur 39: Kart med kommunenes rangering etter ulike indikatorer for etablering i 2008. Fargene angir kommunens rangering i forhold til de andre kommunene i Norge.

Kommunene i Telemark skårer litt forskjellig på de ulike indikatorene. Det er bare Skien og Porsgrunn som er blant den beste femtedelen av kommunene når det gjelder etableringsfrekvens.

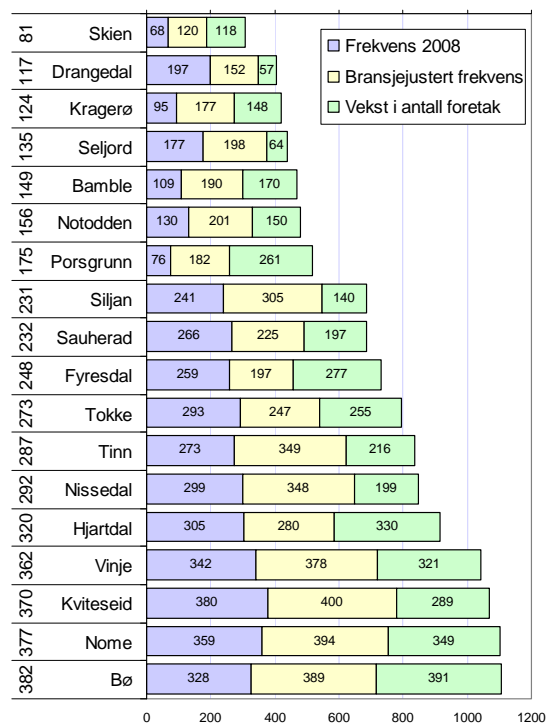
Når vi justerer for bransjestrukturen er bildet ganske annerledes, nå er ingen kommuner blant de beste, mens Drangedal og Skien er i nest beste kategori.

Når det gjelder vekst i antall foretak, er Drangedal og Seljord i beste kategori.

Det er Skien kommune fra Telemark som er blant den beste femtedelen når vi summerer de ulike indikatorene i en samlet nyetableringsindeks.

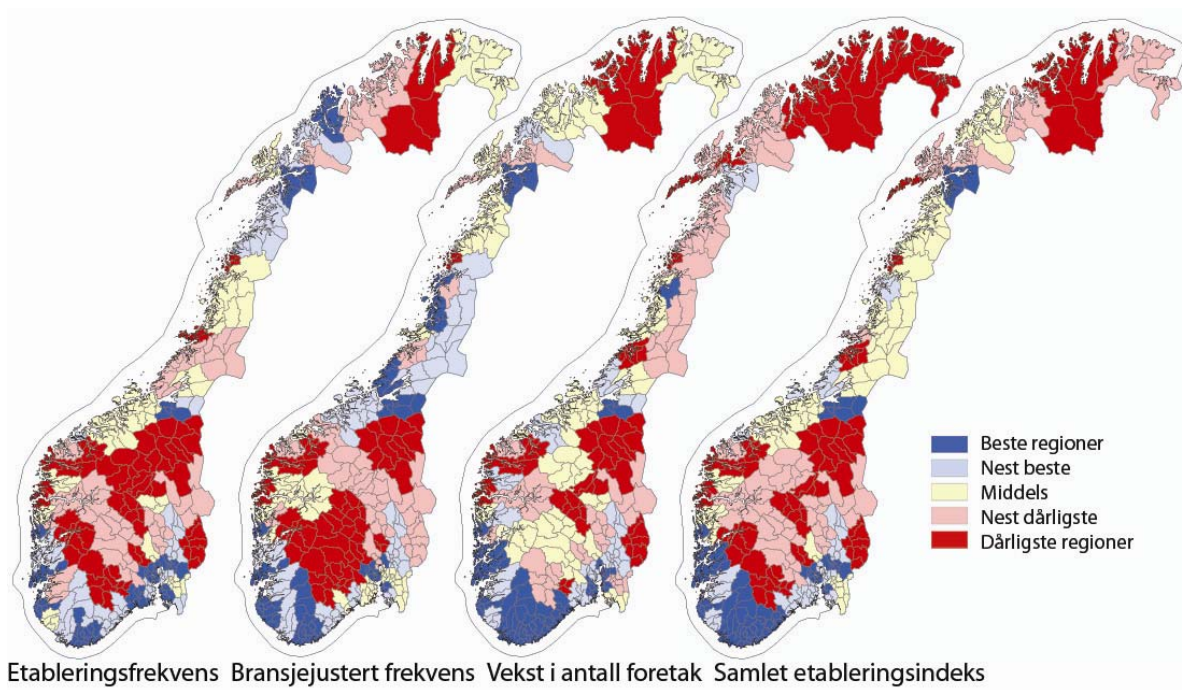
I figur 42 ser vi rangeringsnumrene til alle kommunene i Telemark. Skien er best i Telemark og nummer 81 i landet, mens Drangedal er nummer 117 og Kragerø nummer 124.

Seljord gjør det bra i 2008, og er fjerde beste kommune i Telemark. De andre kommunene i Vest-Telemark gjør det under middels i 2008.

Figur 40: Kommunenes rangering etter de ulike etableringsindikatorer. Tallene til venstre angir rangering på etableringsindeksen blant de 430 kommunene i landet.

Kart over regionene

Figur 41: Kart med regionenes rangering etter ulike indikatorer for nyetablering i 2008. Fargene angir regionenes rangering.

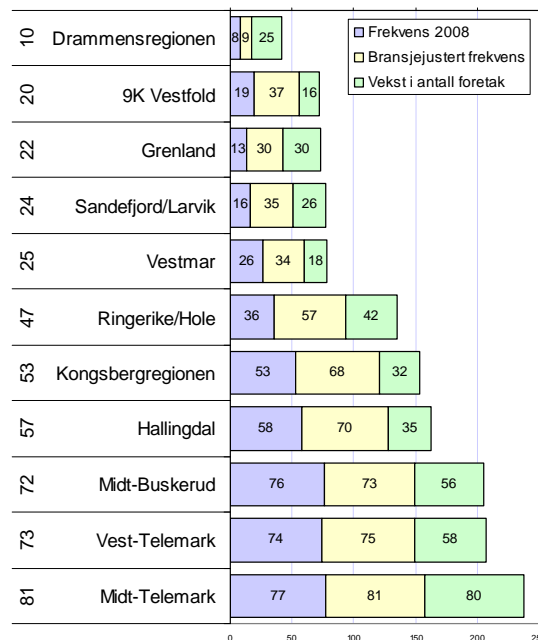
Kartene over viser tre ulike indikatorer for nyetableringer. Til venstre ser vi etableringsfrekvensen. Etableringsfrekvensen er høy i regionene rundt Oslofjorden, i Agder, Rogaland og Hordaland, samt Trondheimsregionen, Tromsøregionen og Ofoten.

Når vi justerer for bransjestrukturen i neste kart, er det mindre nyetableringer på Østlandet, men mer på Sørvestlandet og i Midt-Norge.

Agder og Rogaland dominerer når det gjelder vekst i antall foretak.

Når vi slår sammen disse indikatorene til en samlet etableringsindeks, ser vi at Agder og Rogaland har mange regioner som skårer høyt.

I figur 44 er BTV-regionenes rangering vist. Drammensregionen kommer best ut i BTV. Vest-Telemark skårer dårlig på alle tre indikatorene, og er til sammen rangert som nummer 73 av 83 regioner i 2008.

Figur 42: Regionenes rangering etter de ulike etableringsindikatorene. Tallene til venstre angir samlet rangering blant de 83 regionene i landet.

Lønnsomhet

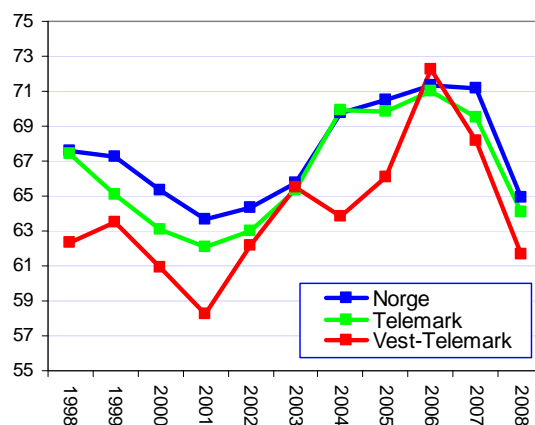
Vi har målt lønnsomheten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er andel foretak med positivt resultat før skatt. Den andre indikatoren er andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for bransjestrukturen i regionene. Den siste indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital. Den endelige lønnsomhetsindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre lønnsomhetsindikatorerne.

Andel lønnsomme foretak

Andelen lønnsomme foretak i Norge sank brått i 2008. I 2007 var andelen foretak med positivt resultat før skatt på 72,7 prosent. I 2008 var tilsvarende andel 65,0.

Med unntak av 2004, har andelen lønnsomme foretak alltid vært litt lavere i Telemark enn på landsbasis.

Næringslivet i Vest-Telemark hadde et svært godt år i 2006, da andel lønnsomme foretak lå godt over landsgjennomsnittet. Andelen lønnsomme foretak har imidlertid sunket ganske kraftig i Vest-Telemark etterpå, og kom godt under gjennomsnittet både for land og fylke i 2008.

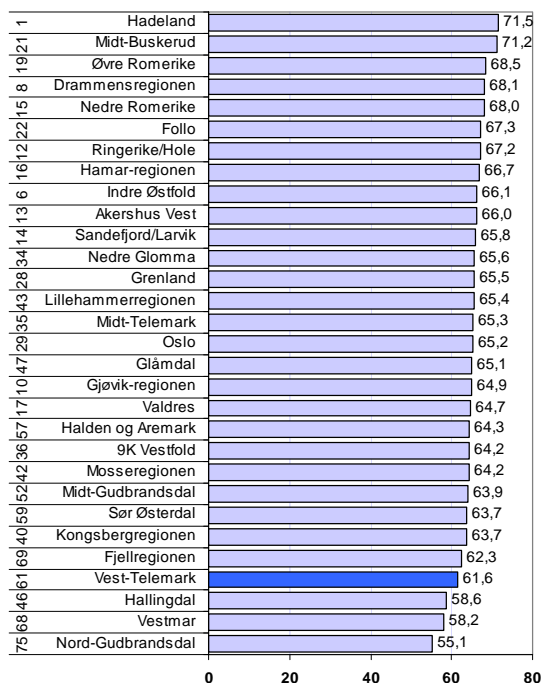

Figur 43: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt.

Andel lønnsomme foretak i regionene

Andel lønnsomme foretak i Vest-Telemark i 2008 rangerer regionen som nummer 64 på denne lønnsomhetsindikatoren for dette året. Vest-Telemark er nummer 61 når det gjelder lønnsomhet de fem siste årene.

Andel lønnsomme foretak i Vest-Telemark i 2008 var 61,6 prosent. Landsgjennomsnittet var 65,0 prosent.

Figur 44: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i 2008. Tallene til venstre er rangering mht lønnsomhet siste fem år blant de 83 regionene i landet.

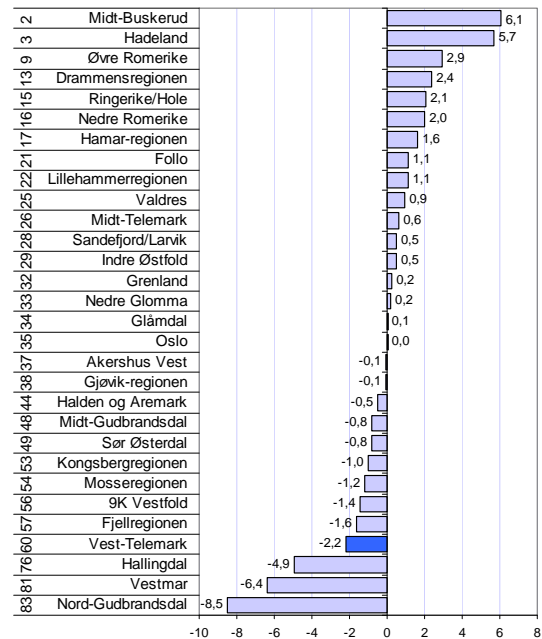
Bransjejustert lønnsomhet

Andel lønnsomme foretak varierer mellom bransjer. Bransjen juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting hadde 83 prosent av foretakene positivt resultat i 2008, mens andelen lønnsomme foretak i bransjen sport og fritid bare var 46 prosent.

I figur 47 viser vi et mål for lønnsomheten i regionene etter at vi har filtrert bort effekten av bransjestrukturen.

Regionene Midt-Buskerud og Hadeland kom best ut på Østlandet på denne lønnsomhetsindikatoren, mens Nordhordland ble best i Norge i 2008.

Vest-Telemark er rangert som nummer 60 etter bransjejusteringen, det vil si litt bedre enn for det ujusterte lønnsomhetsmålet som var 64. Det betyr at Vest-Telemark hadde en forholdsvis lite gunstig bransjestruktur for å oppnå lønnsomhet i næringslivet i 2008.

Figur 45: Bransjejustert lønnsomhet, dvs prosentvis avvik mellom faktisk andel lønnsomme foretak og forventet andel ut fra bransjestrukturen i 2008. Tallene til venstre er rangering blant de 83 regionene i landet.

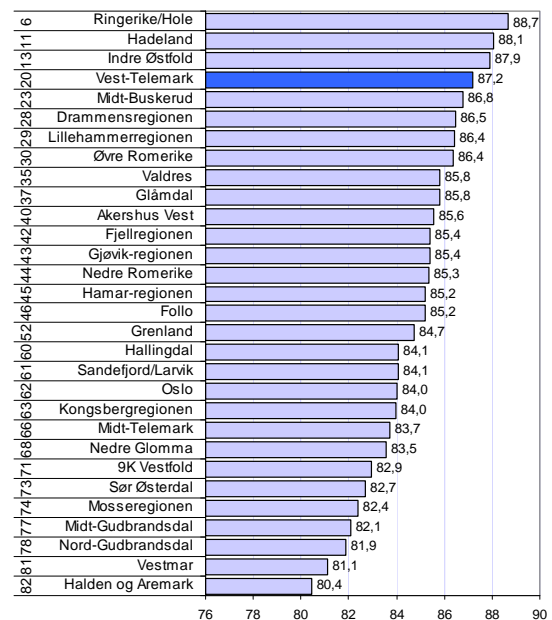
Soliditet

Det tredje lønnsomhetsmålet er soliditeten, eller egenkapitalandelen. Vi har målt andel foretak med positiv egenkapital i regionene, og i figur 48 er denne andelen vist for regionene på Østlandet.

Ringerike/Hole har høyest andel foretak med positiv egenkapital av regionene på Østlandet. Hele 88,7 prosent av foretakene i Ringerike/Hole har positiv egenkapital.

Vest-Telemark skårer bra på denne indikatoren, og er nummer 20 av de 83 regionene i landet.

87,2 prosent av foretakene i Vest-Telemark hadde positiv egenkapital ved regnskapsavslutning i 2008, mot 85,1 prosent på landsbasis.

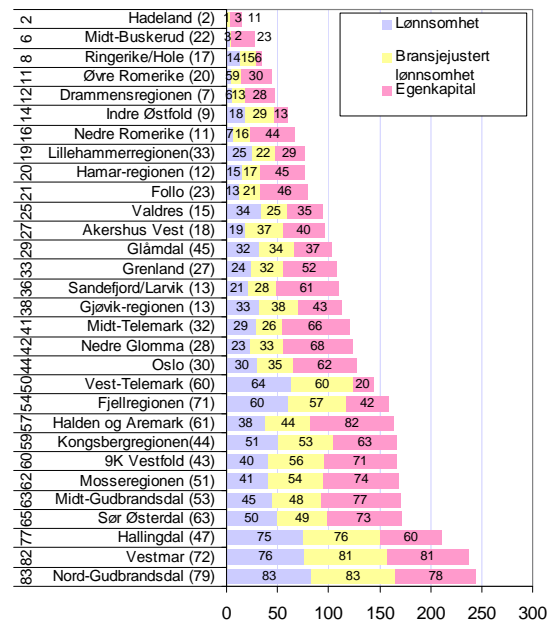
Figur 46: Prosentvis andel foretak med positiv egenkapital i 2008. Tallene til venstre er rangeringen blant de 83 regionene i landet.

Lønnsomhetsindeksen for regioner

I lønnsomhetsindeksen har vi lagt sammen de tre indikatorene for lønnsomhet. Figur 49 viser resultatene av lønnsomhetsindeksen for regionene på Østlandet.

Hadeland har best lønnsomhet i næringslivet av alle regionene på Østlandet.

Vest-Telemark er nummer 50 av alle regionene i landet med hensyn til lønnsomhetsindeksen for 2008. Vest-Telemark er nummer 64 når det gjelder andel lønnsomme foretak, nummer 60 for bransjustert vekst, og nummer 20 når det gjelder soliditet.

Figur 47: Regionenes rangering etter de ulike lønnsomhetsindikatorerne. Tallene til venstre angir samlet rangering blant de 83 regionene i landet. Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Lønnsomhetsindeksen for kommuner

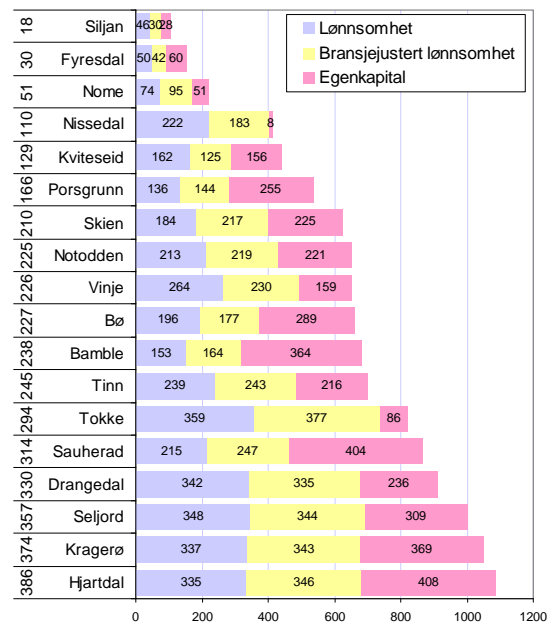
I figur 50 har vi vist resultatene av lønnsomhetsindeksen for kommunene i Telemark.

Siljan og Fyresdal er best på lønnsomhetsindeksen i Telemark, men har få foretak med i statistikken.

Nissedal og Kviteseid kommer også ut over middels på lønnsomhetsindeksen for 2008, og er rangert som nummer 110 og 129.

Vinje skårer litt under middels på lønnsomhetsindeksen i 2008 som nummer 226.

Tokke og Seljord er i nedre halvdel av kommunene på plassene 294 og 357.

Figur 48: Kommunenes rangering etter de ulike etableringsindikatorerne. Tallene til venstre angir samlet rangering blant de 430 kommunene i landet.

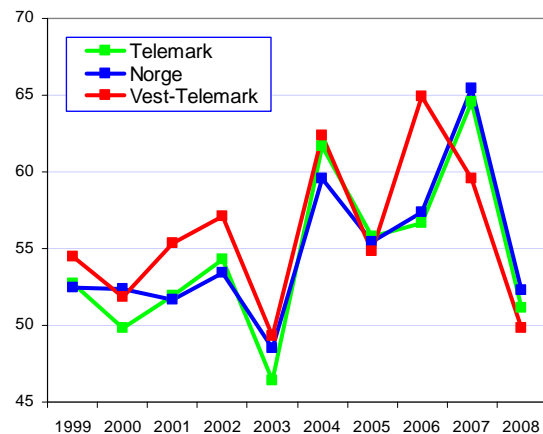
Vekst

Vi har målt veksten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er andel foretak med realvekst. Den andre indikatoren er andel vekstforetak, justert for bransjestrukturen i regionene. Den siste indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskapingen. Den endelige vekstindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre vekstindikatorene.

Andel vekstforetak

I 2008 hadde litt over halvparten, 52,3 prosent, av foretakene i Norge en vekst i omsetning høyere enn prisstigningen. Dette var et stort fall fra 2007, da 65,5 prosent av alle foretakene hadde realvekst.

Næringslivet i Vest-Telemark hadde et svært godt år i 2006, da andelen vekstforetak lå langt over landsgjennomsnittet. Etter 2006 har andelen vekstforetak sunket ganske mye i regionen, og er i 2008 under landsgjennomsnittet.

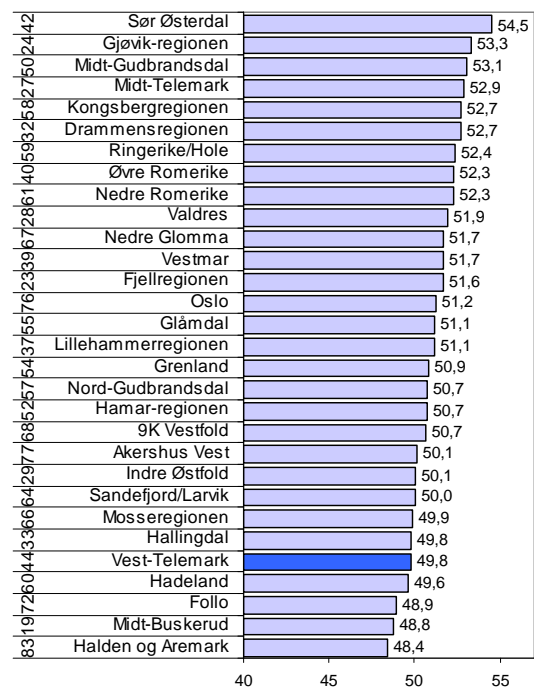
Figur 49: Prosentvis andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen.

Regionene på Østlandet

I figur 52 ser vi hvordan regionene på Østlandet kommer ut med hensyn til andel lønnsomme foretak.

I Vest-Telemark hadde 49,8 prosent av foretakene realvekst i 2008. Det var femte dårligst av de 30 regionene på Østlandet. Vest-Telemark ble rangert som nummer 73 i landet på denne vekstindikatoren i 2008.

Når det gjelder andel vekstforetak de fem siste årene er Vest-Telemark nummer 44 av 83 regioner.

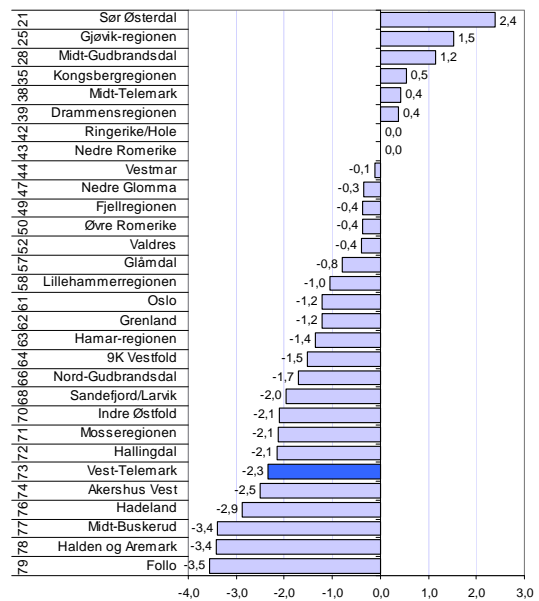
Figur 50: Prosentvis andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2008 i regionene på Østlandet. Tallene til venstre angir rangering de siste fem årene.

Bransjustert vekst

Andelen vekstforetak varierte ikke så mye mellom bransjene i 2008. Når vi foretar en bransjustering for andel vekstforetak etter samme metode som for nyetableringer og lønnsomhet, blir det ganske liten forskjell mellom dette målet og den ujusterte andelen vekstforetak.

Andelen vekstforetak i Vest-Telemark samlet sett er 2,3 prosent lavere enn hva andelen ville vært dersom andelen vekstforetak var som landsgjennomsnittet innenfor hver enkelt bransje.

Dette rangerer Vest-Telemark som nummer 73 av 83 regioner for denne vekstindikatoren.

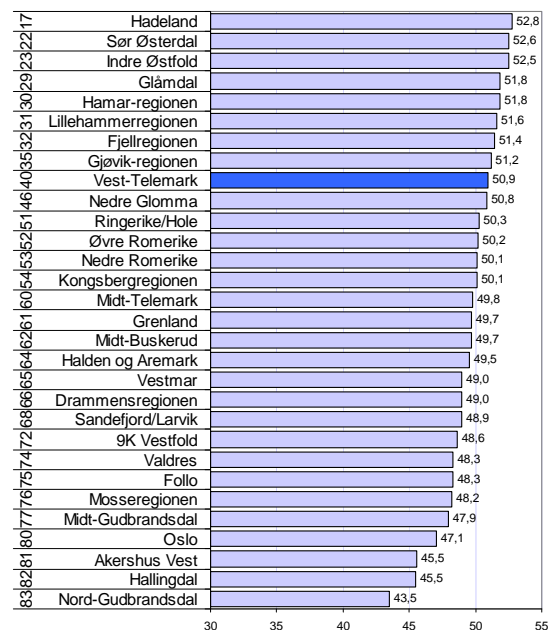
Figur 51: Bransjustert vekst, dvs prosentvis avvik mellom faktisk andel vekstforetak og forventet andel ut fra bransjestrukturen i 2008. Tallene til venstre er rangering blant de 83 regionene i landet.

Vekst i verdiskaping

Bedriftenes verdiskaping kan leses ut av regnskapene gjennom å summere driftsresultatet og personalkostnadene. Verdiskapingen forteller hvor mye virksomheten genererer av verdiskaping, som kan fordeles mellom eiere, ansatte, finansører, og staten via skatt.

I figur 54 har vi vist hvordan regionene på Østlandet skårer på denne vekstindikatoren.

Andelen foretak med vekst i verdiskaping i Vest-Telemark var 50,9 prosent i 2008. Det plasserer regionen som nummer 40. Vest-Telemark skårer dermed en del bedre på denne vekstindikatoren enn for andel foretak med omsetningsvekst.

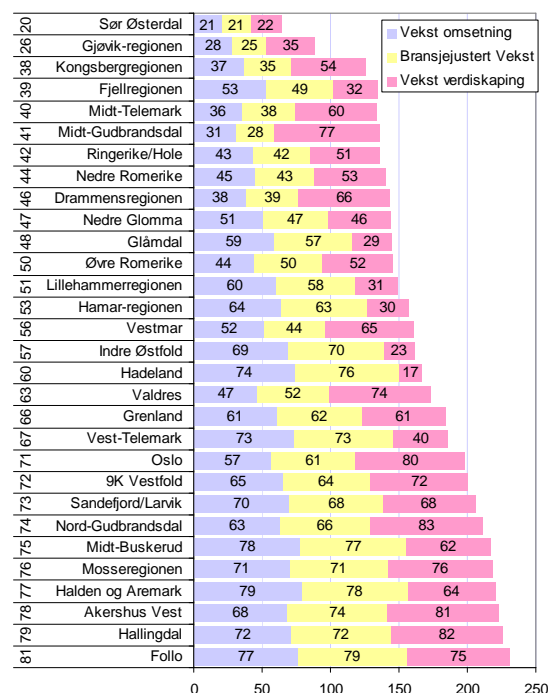
Figur 52: Prosentvis andel foretak med vekst i verdiskaping i 2008. Til venstre angis rangering blant de 83 regionene i Norge.

Vekstindeksen for regioner

De tre vekstindikatorer blir lagt sammen til en vekstindeks.

I figur 55 ser vi hvordan regionene på Østlandet kommer ut i 2008.

Vest-Telemark ble rangert som nummer 67 av 83 regioner. Det var dårlig vekst i bedriftenes omsetning. Bedriftenes vekst i verdiskaping var imidlertid litt over middels, og det er kanskje viktigere enn omsetningsvekst.

Figur 53: Regionenes rangering etter de ulike vekstindikatorer. Tallene til venstre angir samlet rangering blant de 83 regionene i landet.

Vekstindeksen for kommuner

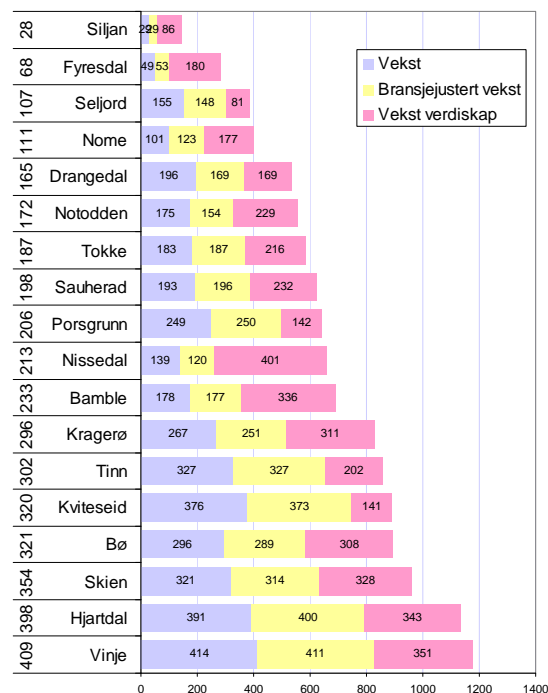
I figur 56 ser vi resultatene på vekstindeksen for kommunene i Telemark.

Fyresdal skårer godt, særlig på omsetningsvekst, og er nummer 68 av de 430 kommunene i landet på vekstindeksen.

Seljord kommer også ganske godt ut, som nummer 107.

Tokke og Nissedal er bedre enn middels av kommunene på vekstindeksen.

Vinje kommer dessverre dårligst ut av kommunene i Telemark når det gjelder vekst.

Figur 54: Kommunes rangering etter de ulike vekstindikatorer. Tallene til venstre angir samlet rangering blant de 430 kommunene i landet.

NæringsNM

Dette er det sjette NæringsNM. Tidligere har NæringsNM vært basert på fire indikatorer. I årets NæringsNM har antall indikatorer blitt utvidet til ti. NæringsNM er som før sammensatt av fire forskjellige mål; lønnsomhet, vekst, nyetableringer og næringslivets størrelse, men de tre første målene er nå basert på hver sin indeks med tre forskjellige indikatorer. Denne utvidelsen av indikatorsettet skal gi en mer nøyaktig og ”rettferdig” næringslivsindeks.

NæringsNM	Nyetableringer	Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året
		Bransjejustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen
		Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvens fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	Andel foretak med positivt resultat før skatt
		Bransjejustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestruktur
		Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI)
		Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestruktur
		Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir nå målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, var tidligere den eneste indikatoren. Nå måler vi også etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir som før målt med andelen foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andelen lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn

prisstigningen. Også her har vi en andre indikator som justerer dette målet for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er uendret fra tidligere NæringsNM. Her er det antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen som er eneste indikator.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe, for å kåre regioner og kommuner som kommer best ut.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinnere av årets NæringsNM.

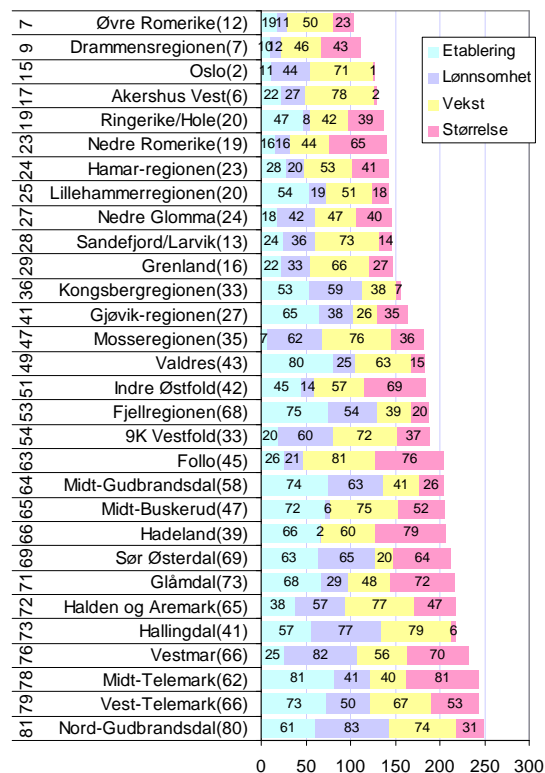
NæringsNM for regionene på Østlandet

De fem beste næringsregionene i landet basert på tall fra 2008 er på Vestlandet.

Øvre Romerike hadde best næringsutvikling av regionene på Østlandet i 2008, fulgt av Drammensregionen og Oslo.

Vest-Telemark havnet som nummer 79 av 83 regioner i Norge i 2008. Det er den dårligste plasseringen Vest-Telemark har hatt siden målingene startet i 2000.

Vest-Telemark gjør det spesielt svakt når det gjelder nyetableringer, og er under middels på alle indikatorene i 2008.

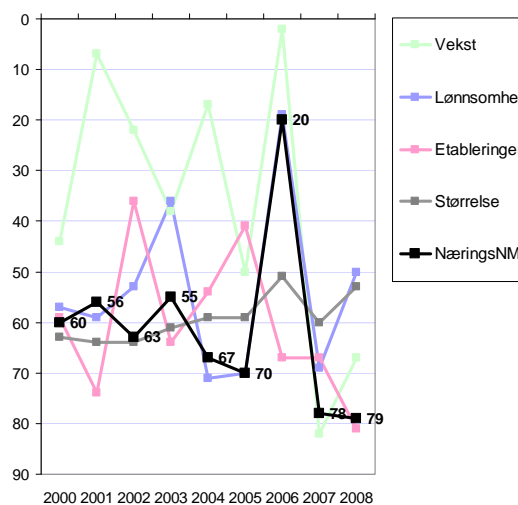
Figur 55: Regionene på Østlandet, resultat i NæringsNM med tall fra 2008. Tallene til venstre er rangering blant de 83 regionene i landet. Tallene til høyre angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Vest-Telemarks utvikling i NæringsNM

Vest-Telemark hadde sin beste plassering i NæringsNM i 2006, da regionen kom på 20. plass. Plasseringen i 2008 er som nevnt den svakeste som er registrert.

Vest-Telemark gjorde det svakt også i 2007, da regionen kom på 78. plass.

I 2008 var det en forbedring på indikatorene for lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse, men en svekkelse av etableringsaktiviteten.

Figur 56: Vest-Telemarks rangering på delindeksene i NæringsNM.

NæringsNM for kommunene i Telemark

Næringslivsindeksen for kommuner er sammensatt av de samme faktorene som for regioner. Vi bruker rangeringsnummer for å sette sammen de fire faktorene til næringslivsindeksen. Kommunene er rangert fra 1 til 430 for hver av de fire faktorene, og deretter summert.

Porsgrunn er best i Telemark, og er nummer 55 i landet i 2008. Fyresdal kom på andreplass i Telemark, mens Seljord tok tredjeplassen. Disse tre kommunene er med blant de 100 beste næringslivskommunene i landet i 2008. Porsgrunn er klart best når det gjelder næringsutviklingen de siste fem årene, der er kommunen nummer 20.

Nissedal kom også ut over middels i NæringsNM for 2008, som nummer 203.

Kviteseid og Tokke ble klart under middels, mens Vinje er nest dårligst i Telemark i 2008.

Kommunenes utvikling i NæringsNM

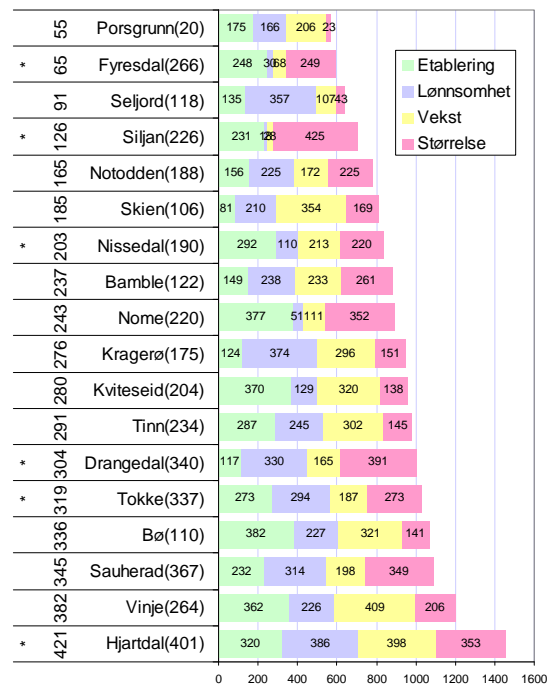
I figur 60 kan vi se hvordan kommunenes rangering i NæringsNM har utviklet seg fra 2000 til 2008.

Seljord har gode resultater i NæringsNM, og var faktisk nummer 12 blant de 430 kommunene i landet i 2003. Seljord har bare vært under middels i ett år, i 2005.

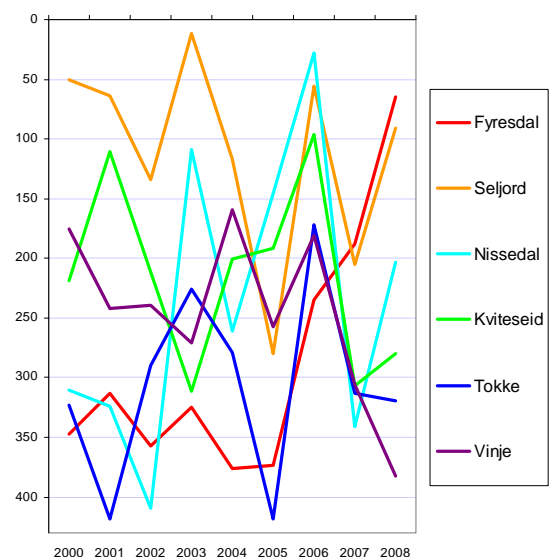
Fyresdal er best i Vest-Telemark i 2008, og har hatt en sterk framgang de siste årene. Nissedal har hatt stor variasjon. Disse kommunene har få bedrifter, og da blir det store tilfeldige utslag fra år til år.

Kviteseid har hatt gode plasseringer i enkelte år, men havnet langt ned de siste to årene.

Tokke og Vinje har hatt nedgang de to siste årene, og trekker regiontallene mye ned.

Figur 57: Resultater i NæringsNM 2008 for kommunene i Telemark. * er små kommuner med mindre enn 100 regnskap. Tallene til venstre angir kommunens plassering i NæringsNM 2008. Tallene i parentes viser rangering for siste fem år.

Figur 58: Kommunene i Vest-Telemark, utvikling i plasseringen i NæringsNM.

Samlet utvikling

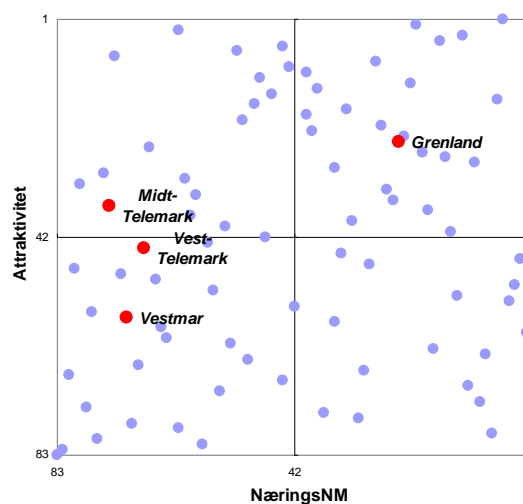
NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret viser hvordan regionene og kommunene gjør det med hensyn til de to viktigste drivkreftene i regional utvikling. NæringsNM kårer regionene og kommunene med den beste næringsutviklingen, mens Attraktivitetsbarometeret viser hvilke regioner og kommuner som er mest attraktive som bosted. Hvilke regioner og kommuner er mest vellykket når det gjelder kombinasjonen næringsutvikling og attraktivitet?

Samlet utvikling, regioner

I figur 61 har vi satt sammen regionenes plassering på Attraktivitetsbarometeret og i NæringsNM for de siste tre årene.

Vest-Telemark er da en av regionene som er i den uheldige kvadranten, det vil si blant regionene som er under middels både på Attraktivitetsbarometeret og i NæringsNM.

Vest-Telemark er nummer 68 i NæringsNM og nummer 44 på Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008.

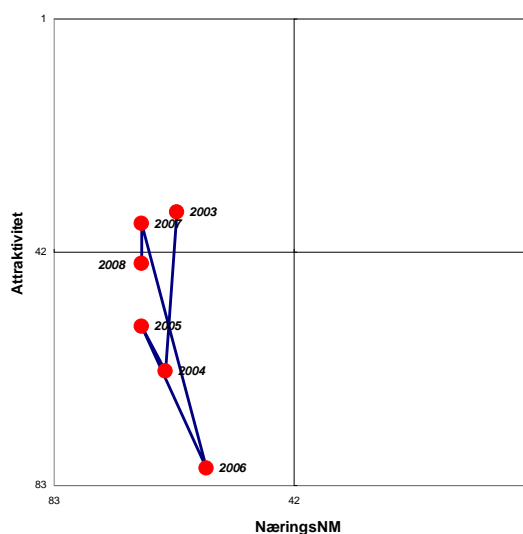

Figur 59: Regionenes rangering i NæringsNM og på Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008.

Utvikling over tid

Vest-Telemark har alltid holdt seg på den venstre siden i samlediagrammet. Det betyr at næringsutviklingen har vært under middels i hele perioden, når vi bruker treårsperioder.

Det har imidlertid vært en del variasjon i attraktiviteten. Vest-Telemark startet opp som over middels attraktiv i 2003, var under middels attraktiv fram til 2007, da regionen igjen var over middels attraktiv. I 2008 falt Vest-Telemark litt på Attraktivitetsbarometeret, og kom igjen under middels.

Figur 60: Vest-Telemarks utvikling på Attraktivitetsbarometeret og i NæringsNM.

Samlet utvikling, kommuner

I figur 63 ser vi hvordan kommunene gjør det langs de to dimensjonene attraktivitet og næringsutvikling.

Seljord er i den heldige kvadranten sammen med kommuner som har både god næringsutvikling og høy attraktivitet.

Nissedal og Fyresdal har hatt over middels næringsutvikling de siste årene, men har hatt under middels attraktivitet.

Vinje og Tokke har hatt svak næringsutvikling, men over middels attraktivitet.

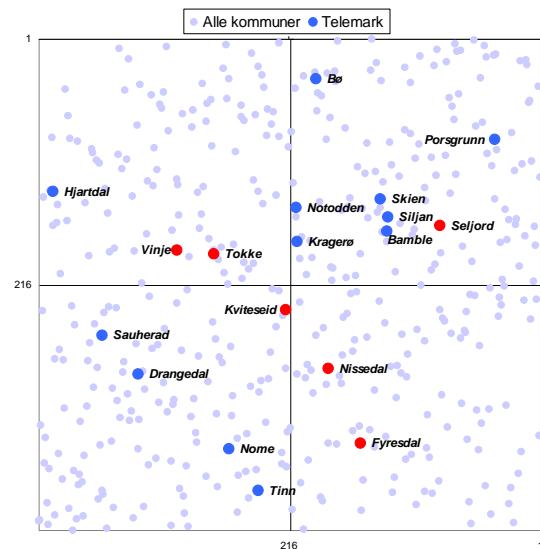
Kviteseid er i den uheldige kvadranten sammen med kommuner med under middels på begge akser. Det er imidlertid kort avstand til aksekorset, så Kviteseid er egentlig omtrent middels.

Samlet utvikling, kommunene i Telemark

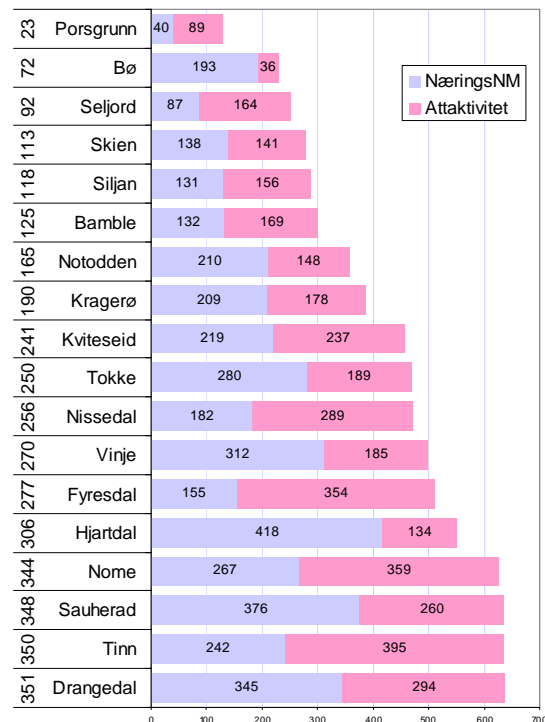
Kombinasjonen av næringsutvikling og attraktivitet er brukt til å kåre ”mest vellykkede kommune”. På landsbasis var det Ullensaker kommune som kom høyest i 2008.

Seljord hevder seg meget godt i denne kombinasjonsøvelsen, og er nummer 92 blant de 430 kommunene i landet.

De andre kommunene havner ganske tett litt under middels blant kommunene i Norge. Ingen av kommunene i Vest-Telemark gjør det egentlig svært dårlig. Når kommunene i Vest-Telemark kommer ut bedre i den samlede utviklingen enn regionen samlet, kommer det av at mange regioner har et sterkt senter som drar regionen opp. I Vest-Telemark er kommunene ganske jevne, uten noen utpreget senterkommune.

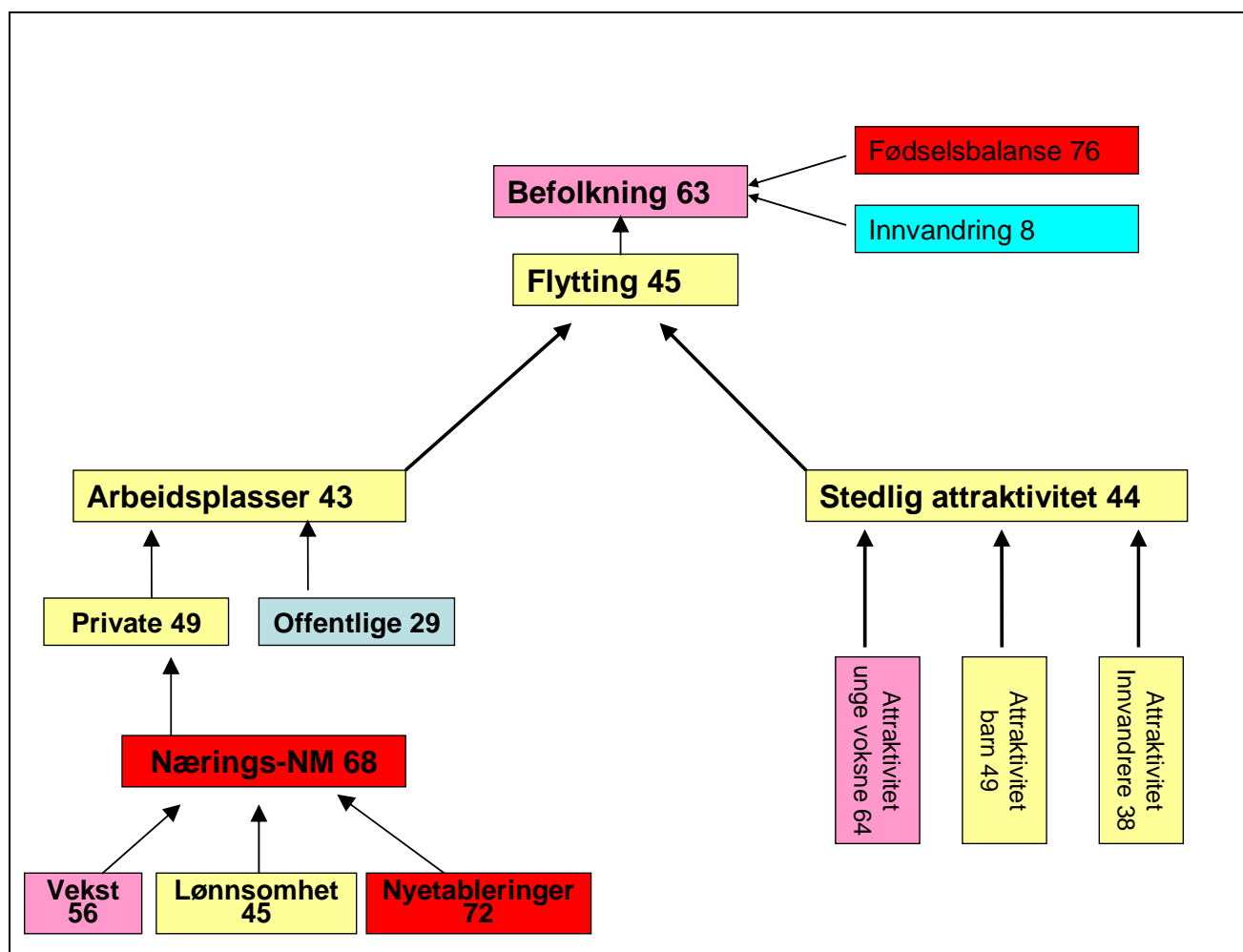

Figur 61: Kommunenes rangering på Attraktivitetsbarometeret (vertikalt) og i NæringsNM (horisontalt) i perioden 2006-2008.

Figur 62: Kommunene i Telemarks rangering på Attraktivitetsbarometeret og i NæringsNM for perioden 2006-2008. Til venstre vises samlet rangering blant de 430 kommunene i landet.

Oversikt over indikatorer for Vest-Telemark

Figur 63: Oversikt over indikatorer for regional utvikling for Vest-Telemark for perioden 2006-2008. Alle indikatorene er regionens rangering i forhold til de 83 regionene i landet.

Vest-Telemark har hatt en befolkningsnedgang de siste tre årene som rangerer regionen som nummer 63 av 83 regioner. I 2008 var det imidlertid en liten vekst.

Vest-Telemark har et stort fødselsunderskudd, men har svært høy innvandring, faktisk åttende høyest av alle regionene i landet.

Det har vært litt netto utflytting fra Vest-Telemark til andre regioner de siste tre årene, men nesten halvparten av landets regioner har like stor utflytting.

Vest-Telemark har hatt middels vekst i arbeidsplasser, godt hjulpet av en god vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor.

Næringsutviklingen har vært svak, med svært få nyetableringer, svak vekst og en lønnsomhet litt under middels.

Nettoflyttingen mellom Vest-Telemark og andre regioner har vært moderat, og står i forhold til arbeidsplassveksten. Det gjør at regionen framstår som middels attraktiv som bosted. Vest-Telemark er minst attraktiv for unge voksne, og en stor andel av disse flytter ut av regionen. Vest-Telemark er nesten middels attraktiv for barnefamilier, og litt over middels attraktiv for innvandrerbefolkningen.

ⁱ Attraktivitetsbarometeret er utgitt av NHO i 2007, 2008 og 2009, og kan lastes ned på NHOs hjemmesider, www.nho.no.

Attraktivitetsbarometeret 2009 kommer i desember 2009.

ⁱⁱ Telemarksforskning vil publisere nye rapporter med forklaringsfaktorer for attraktivitet basert på nye analyser i løpet av de neste månedene.

ⁱⁱⁱ Vi har forsøkt å lage attraktivitetsindeks for innvandrerbefolkningen på samme måte som for andre grupper, men noen kommuner og regioner har i utgangspunktet en svært liten innvandrerbefolkning. Det gjør at flyttingen til innvandrerbefolkningen ikke kan analyseres med bakgrunn i arbeidsplassveksten. Regioner med arbeidsplassnedgang som har liten innvandrerbefolkning, får ikke utflytting av innvandrere fordi de i utgangspunktet ikke har noen innvandrerbefolkning som kan flytte ut. Derfor bruker vi bare nettoflytting av innvandrerbefolkningen som andel av befolkning som indikator her.